

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Vem ser pojkarna?

En kvalitativ studie om hur socialarbetare resonerar kring sitt arbete med pojkar som befinner sig i en hederskontext

Moa Eriksson och Jannie Somehagen
Kandidatuppsats (SOPA63)
VT 2022
Handledare: Anders Sevelsted

Abstract

Authors: Moa Eriksson and Jannie Somehagen

Title: Who notices the boys? – A qualitative study on how social workers view their work with boys in an honour-based context.

[Vem ser pojkarna? – En kvalitativ studie om hur socialarbetare resonerar kring sitt arbete med pojkar som befinner sig i en hederskontext]

Supervisor: Anders Sevelsted

Assessor: Hans Knutagård

Honour-based violence and oppression is usually studied through a perspective that views girls and young women as victims whilst boys and men are seen as the natural oppressors. The aim of this study was to explore social workers' views on working with boys as victims and as oppressors in an honour-based context. A qualitative method was used and six social workers were interviewed on their perspectives of their work with boys in an honour-based context. We applied a constructivist approach to analyze our empirical data which was done by applying theories on gender, intersectionality and the theory of the ideal victim. The study found that boys were less likely to be seen as victims of honour-based violence and oppression due to the patriarchal and collectivistic norms of gender roles. The social workers' explanations to why the tendency to not identify boys as prominent victims was because boys have a general obligation to maintain the oppressing honour norms and can therefore both be seen as the victim of oppression and the oppressor. Furthermore, the study showed how boys in an honour-based context hold a double role, as both a victim, and an oppressor, of honour-based violence and oppression. Boys who identify as HBTQI+ is a particularly vulnerable group. The results show that the social workers' perceptions of victims and oppressors in different categories based on sex, ethnicity, sexuality, religion or different types of violence, can affect who and how they work with honour based violence and oppression. Furthermore, this study has attempted to highlight how social workers view the phenomenon itself, victims and oppressors, and how this can be reflected in their work.

Keywords: Honour-based violence and oppression, social workers, honour norms, boys

Förord

Vi vill tacka alla socialarbetare som ställt upp på intervju för era värdefulla berättelser om ert arbete. Utan er hade den här studien inte varit möjlig. Vi vill också tacka vår handledare Anders Sevelsted som gett oss värdefulla råd och handledning genom den här studien. Tack också till alla nära och kära som bidragit med visdom och uppmuntran. Slutligen vill vi också tacka varandra för alla lärorika diskussioner och ett bra samarbete.

Maj 2022, Moa Eriksson och Jannie Somehagen

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Avgränsningar	7
1.4 Studiens relevans för socialt arbete	7
1.5 Arbetsfördelning	7
2. Kunskapsläge	9
2.1 Offer och förtryckare	9
2.2 Den dubbla rollen	11
2.3 Hedersrelaterat våld och förtryck i andra länder	11
2.4 Socialarbetarnas arbete med hedersrelaterat våld och förtryck	12
3. Teoretiskt ramverk	14
3.1 Genusteori	14
3.2 Intersektionalitet	15
3.3 Det idealiska offret	16
4. Metod	18
4.1 Metodval	18
4.2 Urval och urvalsprocess	18
4.3 Insamlingsmetod	19
4.4 Bearbetning av empirin	20
4.5 Förkunskaper	21
4.6 Etiska överväganden	22
4.7 Studiens tillförlitlighet	23
5. Resultat och analys	25
5.1 Presentation av intervjupersoner	25
5.2 Socialarbetarnas syn på arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck	26
Heder bygger på en patriarkal struktur	26
Att arbeta med osynliga fall	27
Hur fångar vi upp pojkarna?	29
5.3 Socialarbetarnas föreställningar kring offer och förtryckare	31
Bilden av vem som är offer och förtryckare	31
Att vara HBTQI+-person som pojke/man i en hederskontext	33
Pojkars dubbla roll i en hederskontext	34
5.4 Socialarbetarnas syn på möjligheter och begränsningar	35
Hedersnormer som etnicitesspecifikt/religionsspecifikt fenomen	36
Kategoriseringen som en möjlighet eller en begränsning	37
6. Avslutande diskussion	39

7. Referenser	42
8. Bilagor	46
Bilaga 1: Mall att skicka ut till informanter	46
Bilaga 2: Intervjuguide	47

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Hedersnormen tar sig uttryck redan på förskolan menar en undersökning av Malmö stad som Sydsvenskan rapporterade om (Hamdan 2021). Pojkar kontrollerar sina småsstrar och säkerhetsställer att ingen hud visas, flickor och pojkar som får inte leka tillsammans och en flicka som frågar om varför förskolepedagogen visar sina fötter. Socialstyrelsen (2021) beskriver hur hedersrelaterat våld och förtryck kan ta sig uttryck i kontroll och begränsningar av en familjemedlems liv vilket kan visa sig genom att personer kan bli nekade umgås med vem de vill, nekade sin självbestämmanderätt och val av livspartner. Vidare kan även barn- och tvångsäktenskap, oskuldskontroller samt operationer och könsstymning av flickor och kvinnor utgöra hedersrelaterat våld och förtryck enligt Socialstyrelsens beskrivning.

På Polisens (2021) hemsida beskrivs hedersrelaterad brottslighet som brott som begås, eller delvis begås med syfte att bevara eller återupprätta anseende hos en familj, släkt eller annan grupp utifrån föreställningar om heder. De menar vidare att heder är det värde eller anseende personer eller familjer har i andras ögon, och att förlorad heder kan förändra hur andra personer och familjer ser på familjen vars anseende förstörts. Vidare beskriver de hur systematiska kränkningar i hederns namn drabbar offret med stora konsekvenser, oavsett om handlingarna är direkt brottsliga eller ej.

I de samhällen, familjer, släkter eller andra grupper där hedersnormer råder har män oftast en dominerande position där de kan bestämma över och kontrollera andra medlemmar i familjen, slakten eller gruppen. Kontrollen sker i synnerhet över kvinnliga medlemmar men även kvinnor kan dela värderingarna i hedersnormer och bidra till att utföra bestämmande och kontroll över de kvinnliga medlemmarna (Polisen 2021). Däremot beskrivs pojkar och män ofta som friare inom en hederskontext än vad flickor och kvinnor gör, och ofta kan de få i uppgift att upprätthålla hedersrelaterat våld och förtryck gentemot kvinnliga personer i sin närhet. Gemensamt är dock att förtryck och våld i hederns namn drabbar den som bryter mot hedersnormer vilket således kan innebära att även pojkar och män blir offer för hedersrelaterat våld och förtryck. Trots det finns en föreställning om att det endast är flickor och kvinnor som drabbas av konsekvenser för att bryta mot hedersnormer (ibid).

I en undersökning som gjordes 2017-2018 som syftade att kartlägga hedersrelaterat våld och förtryck i Sverige framkom det att 7-10% av elever i årskurs nio lever i en hederskontext. De ungdomar som själva lever i en hederskontext med våldsnormer har en högre tendens att förtrycka, kontrollera och använda våld mot andra (Baianstovu et al. 2019). I en artikel från samma år lyfte regeringen (Regeringskansliet 2017) vikten av att rikta våldsförebyggande insatser till pojkar och unga män i en hederskontext som ett steg i att långsiktigt utmana hedersnormer och bekämpa segregationen i Sverige som kan bidra till att upprätthålla patriarkala och heteronormativa föreställningar som leder till hedersrelaterat våld och förtryck.

I Sverige har socialtjänsten ett lagstadgat ansvar att ge stöd till alla barn och unga som utsätts för våld (SoL 5:1), däribland hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare har yrkesgrupper som arbetar med barn och unga ett ansvar att anmäla oro för barn de misstänker fara illa till socialtjänsten (SoL 14:1). Skolan står för en övervägande del av de orosanmälningar som kommer in till socialtjänsten varje år (Socialstyrelsen 2019) och vidare har skolan enligt barnkonventionen (UNICEF u.å) ett ansvar att utbilda barn i mänskliga rättigheter, vilket bland annat menar att alla barn är egna individer med egna rättigheter där alla barn är lika mycket värda och att ingen får diskrimineras.

Mycket av den tidigare forskningen inom hedersrelaterat våld och förtryck har tidigare fokuserat på arbetet med flickor och unga kvinnor och inte på hur socialarbetare jobbar med just pojkar som målgrupp. Detta trots att regeringen (Regeringskansliet 2017) menade att samhället måste rikta fler våldsförebyggande insatser mot just pojkar och unga män för att långsiktigt bryta hedersnormerna. För att hedersförtryck ska komma till socialtjänstens kännedom krävs en fungerande arbetsgång och samarbete med andra yrkesgrupper. Hur den här arbetsgången fungerar i praktiken och hur arbetet ser ut är inte tydligt. Denna studie syftar därför till att belysa arbetet med pojkar genom att titta på hur yrkesverksamma socialarbetare resonerar kring arbetet med målgruppen idag. Genom att prata om såväl deras dagliga arbete, förutsättningar och brister i arbetet samt deras generella bilder av offer och förtryckare har vi förhoppningen om att studien kan bredda kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck och vem det drabbar, och öka förståelsen för varför arbetet ser ut som det gör idag.

1.2 Syfte och frågeställningar

Studien syftar till att förstå hur socialarbetare resonerar kring arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck med inriktning på pojkar som offer eller förtryckare. Studien syftar vidare till att förstå hur föreställningar kan påverka socialarbetarnas arbete med pojkar.

- Hur resonerar socialarbetare kring sitt arbete med pojkar som befinner sig i en hederskontext?
- Hur resonerar socialarbetare om pojkar som offer eller förtryckare i en hederskontext?
- Vilken betydelse har det för arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck bland pojkar att socialarbetare resonerar på det här sättet?

1.3 Avgränsningar

Studien riktar sig till socialarbetare som arbetar med hedersrelaterat våld och förtryck men eftersom socialarbetare innefattar flera olika yrkeskategorier avgränsas studien genom att rikta in sig på socialarbetare som jobbar med ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck inom socialtjänsten och skolan. Vi har valt att inte avgränsa studien till att undersöka socialtjänsten på endast en ort, utan har istället riktat oss nationellt. Detta för att studiens syfte inte kräver ortsspecifika erfarenheter.

1.4 Studiens relevans för socialt arbete

Studien är relevant för socialt arbete eftersom den berör socialarbetares resonemang kring sitt arbete med hedersrelaterat våld och förtryck. Även om arbetet kan kopplas till flera olika områden som exempelvis skola, juridik samt kriminologi riktar sig studien mot socialarbetares upplevelser av hedersrelaterat våld och förtryck och är därför relevant för såväl nutida som framtida arbete inom socialt arbete. Genom socialarbetarnas berättelser får vi information om hur vi kan arbeta vidare med personer som befinner sig i en hederskontext samt får en ökad kunskap kring ämnet hedersrelaterat våld och förtryck i stort, med ett fokus på pojkar och unga män.

1.5 Arbetsfördelning

Under studiens gång har vi varit lika delaktiga i alla delar av genomförandet. I vissa av studiens delar, såsom problemformulering och kunskapsläge, har vi valt att dela upp skrivarbetet men detta har sedan bearbetas tillsammans väl och noggrant. Detta har vi valt att

göra för att vara tidseffektiva. Däremot har alla delar av studien följts av diskussioner såväl innan, under och efter skrivandets gång. Vi har genomfört fem av sex intervjuer tillsammans för att båda ska kunna ta del av materialet samt valt att transkribera varannan intervju. Den sista intervjun genomfördes av enbart Jannie men då har vi istället valt att låta Moa transkribera den intervjun för att arbetet ska vara så jämnt som möjligt. Den teoretiska delen, den tematiska analysen, sammanställningen av resultat och analys samt diskussionen har vi genomfört tillsammans.

2. Kunskapsläge

I detta avsnitt kommer vi presentera det aktuella kunskapsläget inom hedersrelaterat våld och förtryck samt presentera hur tidigare forskning tar upp offer och förtryckare i en hederskontext. Vidare kommer detta avsnitt även gå in på hur forskningen ser ut internationellt samt hur socialarbetare arbetar med hedersrelaterade frågor med en fördjupning i pojkar och män. Trots att studien avser att behandla hedersrelaterade frågor som rör socialarbetares arbete med framförallt pojkar kommer det här avsnittet också ta upp hedersrelaterade frågor gällande flickor/unga kvinnor också för att visa på områdets komplexitet.

Litteraturen har vi funnit genom att göra en litteratursökning i lubsearch på sökorden; honor based violence, honor related violence, social worker, school counselor samt på svenska genom sökorden; hedersrelaterat våld och förtryck, socialarbetare, skolkurator. Vi har sedan läst igenom och valt ut den sammantagna forskningen om hedersrelaterat våld och förtryck och redovisat det i detta kapitlet.

2.1 Offer och förtryckare

Det har gjorts flertal studier om hedersrelaterat våld och förtryck där flera tar utgångspunkt i att hedersfenomenet bygger på en patriarkal och kollektivistisk syn på samhället. Flera studier går djupare i kvinnans offerskap och en studie som diskuterar offerskapets uttryck är den som Christiansons, Teilers och Erikssons (2021) genomfört. Där lyfts heder relaterat till kvinnan och hur kvinnans sätt att vara påverkar kollektivet och därmed mannens heder. Studiens fokus ligger på könsroller relaterat till kvinnor som kommer från andra länder än Sverige, även om den också menar att hedersnormer finns i alla kulturer där den patriarkala synen finns att finna. Resultatet av studien visar på att kollektiv med hedersnormer anser att kvinnor ofta blivit för anpassade till västerländsk/europeisk/svensk kultur och därför inte passar in i den idealbild som kvinnan enligt kollektivet ska passa in i. Studien innehar ett fokus på kvinnan som offer i en hederskontext och lyfter inte pojkar och män som möjliga offer.

En studie som istället problematiserar de stereotypiska bilderna av vem som är ett offer eller en förtryckare är exempelvis den omfattande studie från Örebro universitet av Baianstovu et al. (2019). Denna studie har framförallt en kartläggande och förklarande karaktär på hedersrelaterat våld och förtryck som fenomen. Däremot lyfts även yrkesgrupper som möter

målgruppen egna uppfattningar och resonemang, bland annat om stereotyper och föreställningar kopplat till hedersnormer. Detta för att få djupare förståelse för begränsningar som yrkesgrupper möter i arbetet. Studien lyfter en problematisering av stereotyper kring offer för hedersrelaterat våld och förtryck och menar att bland annat flickor, kvinnor, pojkar, män och HBTQ-personer kan drabbas som offer. Vidare lyfts att stereotyper kring vem som utför våld kan riskera leda till osynliggörande av våldsutförare som inte är stereotypa, vilket kan leda till att de som drabbas av våld från icke-stereotypa våldsutförare misstros. Vår studie syftar till att utveckla kunskapsläget kring yrkesgruppers resonemang och föreställningar, och mer specifikt socialarbetare som yrkesgrupp och med pojkar som specifik målgrupp.

I en liknande studie av Schlytter och Rexvid (2016) går de igenom hur ett offer samt en förtryckare tar sig uttryck. I den framkommer det en skillnad kring hur pojkar och män kontra flickor och kvinnor uppfattas av sin familj i förhållande till heder. En pojke/man kan bli utfrys av sin egen familj men mördas sällan av den egna familjen då de, med undantag från homosexuella män, har ett viktigt materiellt värde. Detta skiljer sig från döttrar som kan mördas i ett försvar att återupprätta familjens och släktens heder. Söner i familjer beskrivs vara i beroendeställning till sin pappa och andra manliga släktingar inom familjen och förväntas kontrollera kvinnliga familjemedlemmar. Vidare går studien inte djupare in på hur socialarbetares resonemang påverkar arbetet och hur deras syn på offer och förtryckare ser ut i förhållande till deras arbete. Studien berör bland annat delvis vad resultatet av lagar, regler och arbetssätt kan ha på samhället om socialarbetare exempelvis tolkar LVU från flickans hjälpbehov istället för att lyfta pojken som förtryckare. Däremot lyfter studien inte hur socialarbetare resonerar kring detta.

I en rapport från Kriminalvården (2020, s.61-62) lyfter de inte heller hur socialarbetares resonemang påverkar arbetet utan istället tar studien sin utgångspunkt i förövarnas resonemang kring hedersfenomenet. Flera av förövarna som deltar i studien beskrivs ha migrerat från Mellanöstern och resonerar själva om integrationsprocessen och hur deras begränsade kontaktnät i Sverige påverkat dem som utövare av hedersförtryck. Detta eftersom de haft en begränsad kunskap om Sveriges lagar och regler. Rapporten tar utgångspunkt i förövare som blivit dömda för brott med hedersmotiv. I rapporten framkommer det vidare att de som själva utövar hedersvåld och förtryck själva har blivit offer av hedersförtryck i form av kontroll, begränsningar och våld.

2.2 Den dubbla rollen

Dubbelskapet i form av att vara en förtryckare samtidigt som denne är ett offer är också något som har tagits upp i tidigare forskning. I Schlytter och Rexvids (2016) studie problematiseras offerskapet ytterligare. De menar att en man kan leva ett dubbelliv där mannen lever ett liv hemma och ett utanför hemmets väggar. Männerna kan upprätthålla hedersnormer och regler men samtidigt önska sin egen frihet att kunna välja framtida partner eller sexualitet. Hedersnormer kan precis som för flickor uttrycka sig i tvångsäktenskap men samtidigt kan pojkarna bli offer i sin roll som väktare av hedersnormerna.

Beskrivningen av den dubbelsidiga rollen, där förtryckaren ses som både offer och förtryckare är återkommande i tidigare forskning, något som även Baianstovu et al. (2019) tar upp i sin studie. De menar att unga män som tvingas förtrycka kvinnliga familjemedlemmar också utsätts för ett offerskap, även om detta inte innebär att utsattheten är jämnt fördelad mellan könen. Istället menar de att olika handlingsutrymmen tillskrivs olika personer i hederskontexten och värde som behöver förstås genom att titta på fler kategorier än enbart kön, såsom ålder och sexualitet, men att det ofta är en manlig person som utgör den yttersta ansvariga för att upprätthålla hedersnormer.

Trots att det gjorts flera studier som berör hur pojkar kan uppleva såväl förtryck som offerskap i en hederskontext, och att dessa kan vara synonyma, saknas studier som lyfter socialarbetares resonemang kring hur den dubbla rollen gör sig synlig och påverkar arbetet med målgruppen.

2.3 Hedersrelaterat våld och förtryck i andra länder

Studier på hedersrelaterat våld och förtryck har även gjorts internationellt och en av forskarna som intresserat sig för ämnet är den polska forskaren Magdalena A. Grzyb (2016). Hon skriver bland annat om hur hedersvåld kan kopplas till patriarkala strukturer och stereotypiska könsroller där våld och kontroll av kvinnan är kopplat till en krisande manlighet. Studien kopplas dock varken till män som offer för hedersrelaterat våld och förtryck eller till socialarbetares resonemang kring hedersrelaterat våld och förtryck. En annan studie, skriven av Begum et al. (2020) som kopplas till hedersrelaterat våld men som fokuserar på kvinnor som offer. I studien skriver de om svårigheten och rädslan att söka hjälp från socialtjänst och polisen. De lyfter att detta bland annat kan kopplas samman med osäkerhet och okunskap om stöd och hjälp i ett nytt land som immigrant, men även till rasism.

Enligt studien kan detta vara några av orsakerna till att flera kvinnor väljer att stanna kvar i sina familjer. Studien gör dock ingen tydlig åtskillnad mellan våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck som andra studier gör. Inte heller tar den upp socialarbetarnas upplevelser av våldet.

Det har gjorts få studier med män som offer för våld i nära relationer, såväl i Sverige som internationellt, men i en brittisk studie som berör män som offer gjord av Benjamin Hine, Elizabeth A. Bates och Sarah Wallace (2020) problematiseras bilden av de stereotypiska offer och förövare. Detta kan enligt forskarna kopplas till teorier om maskulinitet. Studien berör dock inte hedersrelaterat våld och förtryck. Detta gör istället Mohammad Mazher Idriss (2021) som även han är en brittisk forskare och en av få forskare som intresserat sig av män som offer för hedersrelaterat våld och förtryck, en problematik som traditionellt sett har undersökts med kvinnor som offer. Idriss (2021) studie är baserad på 29 olika fallbeskrivningar med män som offer för hedersrelaterat våld, förtryck och tvångsäktenskap. I studien framkom att män som bröt mot den maskulina normen, exempelvis i sin sexuella läggning, blev offer för både hedersvåld och förtryck samt tvångsäktenskap. Han påpekar att det saknas tillräckligt med forskning på män som offer för hedersrelaterat våld och förtryck och menar på att det finns ett samband mellan behovet att erkänna män som offer för hedersrelaterat våld och förtryck och mäns vilja att söka hjälp som ofta är förknippat med deras känsla av maskulinitet.

2.4 Socialarbetarnas arbete med hedersrelaterat våld och förtryck

Socialarbeters perspektiv lyfts i flera olika studier, exempelvis i en studie av Helén Olsson och Ann Bergman (2021) som diskuterar socialtjänstens möjligheter att gå in och hjälpa och förhindra hedersrelaterat våld och förtryck. Studien framhäver bland annat att det saknas kunskap och resurser för att handskas med hedersrelaterade fall, som i sin karaktär ofta är komplexa och kräver myndighetsöverskridande samarbete. Studien fokuserar mer på handlingsutrymme och mindre på vad deras resonemang gör med handlingsutrymmet att hjälpa individer som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. En liknande studie har gjorts på uppdrag av Länsstyrelsen i Uppsala län med fokus på våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck med utgångspunkt från socialarbetare inom socialtjänsten. I den skriver Erika Edquist, Erik Cederberg & Anna Tengqvist (2017) hur det saknas rutiner för att jobba med hedersrelaterade frågor, att man behöver utveckla området för att lättare kunna

upptäcka hedersrelaterad problematik samt att det önskas en översyn från experter på området för att på så sätt kvalitetssäkra arbetet. Till sist nämner de även hur det saknas ett perspektiv där man lyfter pojkar och mäns utsatthet inom socialtjänsten och den dubbelsidiga rollen pojkar och män kan inneha som både förtryckare och offer.

Det finns även studier som tar upp hedersrelaterat våld och förtryck från skolans perspektiv, exempelvis en studie av Sabine Grubers (2011). Studien tar exempelvis upp hedersfenomenet kopplat till olika värden, svenskhet och kategorier som vi och dem. Studien går därmed inte djupare in i arbetssättet med offer och förtryckare. I en studie från Dennis Bengtsson, Åsa Landberg och Carolina Jernbros (2021) går de djupare in i förtrycket och beskriver exempelvis att avsaknad av självbestämmanderätt när det kommer till att få välja sin framtida partner kan kopplas till barnmisshandeln och psykisk ohälsa. Studien går inte djupare in i resonemang från socialarbetare i skolan utan poängterar istället vikten av socialarbetares tidigare åtgärder och förebyggande arbete. Venus Alizadeh, Lena Törnkvist och Ingrid Hylanders (2011) lyfter i en annan studie ett fördjupande perspektiv på skolkuratorers och skolsköterskors arbete med hedersrelaterat våld och förtryck. Även om studien tar upp resonemang kring hur skolkuratorer och skolsköterskor pratar om sitt arbete med flickor, vilket rör hedersproblematikens komplexitet går den inte djupare in i föreställningar om offer och förtryckare samt lyfter den inte heller pojkarna som eventuella offer eller förtryckare.

Baianstovu et al. (2019) kartläggande studie om hedersrelaterat våld och förtryck lyfter både samhälls- och civilsamhällets aktörers arbete i förhållande till deras handlingsutrymme. De lyfter bland annat socialtjänstens stödjande roll, som är direkt beroende av vilka lagar som finns och styrs därefter. Även om vår egna studie också ämnar att gå in i socialarbetares resonemang kring sitt arbete, syftar studien till en fördjupning av socialarbetarnas resonemang om pojkar som en specifik målgrupp. Genom att fördjupa oss i socialarbetarnas resonemang från olika verksamheter kan vi få en förståelse för hur ett framtida arbete med pojkar som förtryckare eller offer i en hederskontext skulle kunna te sig.

3. Teoretiskt ramverk

I följande avsnitt kommer våra val av teori presenteras, som i senare del av studien ska anläggas på vår empiri. Till en början kommer de valda teorierna argumenteras för i förhållande till studiens syfte, för att sedan presenteras utifrån sin kärna.

Vi har valt att använda genusteori, i huvudsak i form av Yvonne Hirdmans (1988) teori om *genussystemet* men även utifrån Judith Butler (1999), för att förstå socialarbetares resonemang kring pojkar respektive flickor i en hederskontext. De genusteorier vi kommer använda oss av syftar till att hjälpa oss förstå och analysera socialarbetarnas resonemang om vem/vilka som utgör offer och förövare i en hederskontext. Genusteorierna hjälper oss vidare förstå socialarbetarnas beskrivningar av vad det är som gör att hedersnormer uppstår och fortsätter upprätthållas.

Intersektionalitetsperspektivet, främst med utgångspunkt i Tina Mattssons (2015) bok *Intersektionalitet i socialt arbete*, används för att analysera empirin utifrån att fler aspekter än kön är relevanta för att förstå hedersrelaterat våld och förtryck. För att förstå socialarbetares beskrivning av deras arbete med hedersrelaterat våld och förtryck som fenomen samt för att förstå beskrivningen av offer och förtryckare anlägger vi intersektionalitetsperspektivet för att se hur fler kategorier än kön samspelar med varandra och skapar socialarbetarnas verklighet.

Det idealiska offret, en artikelpublikation från Nils Christie (2001), anläggs på empirin för att förstå socialarbetarnas syn på vem som utgör offer och förövare i en hederskontext. Med fokus på pojkar och unga män genomgående i studien används teorin om det idealiska offret för att förstå konstruktionen av pojkar som offer och förövare samt hur pojkars roll som icke-idealiska offer kan påverka arbetet med pojkar som offer i en hederskontext.

3.1 Genusteori

Hirdman (1988) beskriver genussystemet som något som ordnar män och kvinnor, vilket görs genom föreställningar, förväntningar, fenomen och processer kring de båda könen. Genusbegreppet pekar på kvinnors sociala underordning och används i teorin om genussystemet för att benämna det som är manligt och kvinnligt, snarare än de kroppsliga skillnaderna som finns mellan män och kvinnor, vilket istället benämns som kön.

Genusbegreppet utgår från att män och kvinnor inte är på ett bestämt sätt från biologin, utan istället formas ständigt (Hirdman 1988, s.51). Vidare menar genusbegreppet att man föds in i rådande föreställningar om att könen är olika, och att såväl män som kvinnor hjälper till att upprätthålla de här föreställningarna. Hirdmans teori om genussystemet utgår från två principer: att manlighet är normen, samt isärhållandets princip. Isärhållandets princip innebär att könen hålls isär och har olika uppgifter i samhället, samt att respektive kön har sina egna uppgifter. Detta exemplifieras i samhället bland annat genom att män och kvinnor har olika arbetsuppgifter, uppgifter i hemmet och att pojkar och flickor leker med olika leksaker. Manligheten som norm innebär att de uppgifter män gör värderas högre än kvinnors uppgifter vilket grundar sig i att mannen är normen i samhället och att kvinnan ses som avvikande från normen (Mattsson 2015, s.55). Judith Butler (1999) kritiserar på ett liknande sätt maskulinitet och feminitet som fasta kategorier som är beroende på det biologiska könet. Hon menar vidare att maskulinitet och feminitet beror på genus och att vi felaktigt blandat samma genus och kön som bygger på en tvingad hetrosexualitet där feminitet kopplas till att vara kvinna och maskulinitet kopplas till att vara man. Butler menar istället att detta är kulturellt och politiskt skapat och att det i sin så kallade naturlighet blir onaturligt eftersom kön är något som vi har biologiskt och genus är något vi skapar genom hur vi handlar i bland annat gester, språk och sättet vi klär oss.

3.2 Intersektionalitet

Hirdmans (1988) teori kan kritiseras utifrån att kön/genus benämns som en isolerad kategori och att annan dynamik som klass, sexualitet och etnicitet inte får utrymme. Därför kommer vi även ge utrymme för ett intersektionellt perspektiv. Intersektionalitetsbegreppet kommer från engelska verbet "to intersect" och kan översättas till att genomkorsa. Detta görs genom att se hur kategorier som kön, klass, sexualitet och etnicitet samspelar med varandra (NCK 2010, s.32). Det kan också beskrivas som ett synliggörande av hur olika diskrimineringsgrunder kan förstärka varandra. Det intersektionella perspektivet menar att det inte går att enbart analysera kön för att kunna förstå kön, utan kön behöver begripas i samspel med andra kategorier (NCK 2010, s.32). Dessutom bidrar samspelet mellan olika centrala kategorier till att konstruera ojämlikhet (Mattsson 2015, s.21). De centrala kategorier som ofta återfinns i den intersektionella analysen är kön, sexualitet, etnicitet och klass. Kategorierna är beroende av varandra, men vidare är även kategorierna beroende av kontexten vilket innebär att de centrala kategorierna kan ha olika betydelser i olika sammanhang (ibid).

Det sociala arbetet påverkas av maktstrukturer som samhälleligt konstruerats. Det intersektionella perspektivet påvisar detta bland annat genom de föreställningar socialarbetare har med sig kring målgruppen de möter, vilket i sin tur kan påverka deras bemötande. Mattsson (2015, s.143-144) skriver om hur föreställningar kring de centrala kategorierna har gjort att vissa fenomen, som exempelvis våld i nära relation och barnaga, beskrivs som kulturella fenomen vilket i sin tur länkas till etnicitet och hudfärg. Mattsson (ibid) beskriver hur vi förstår vissa kulturer som mer patriarkala och våldsbenägna vilket gör att vi ser de som de Andra. När handlingar som exempelvis våld i nära relation eller barnaga då utförs av någon vi förstår som tillhörande av en patriarkal och våldsbenägen kultur frånkopplar vi våldshandlingarna från vårt ansvar eftersom de ses tillhöra en förtryckande kultur, till skillnad från vår (Mattsson 2015, s.143-145). Att se särskilda kategorier, såsom kön eller etnicitet, som en förklaringsmodell till hedersrelaterat våld och förtryck riskerar att skapa en snäv bild av vem som utövar förtryck och blir förtryckt i en hederskontext, vilket kan leda till osynliggörande av såväl offer som förtryckare (NCK 2010, s.33-34). Det intersektionella perspektivet används i synnerhet i vår studie för att förstå socialarbetarnas resonemang om sitt arbete med hedersrelaterade frågor bortom bestämda uppfattningar om kön och genus. Vidare syftar användandet av ett intersektionellt perspektiv till att fånga komplexitet i förståelsen av hedersvåld och förtryck.

3.3 Det idealiska offret

Nils Christie (2001) utvecklade en teori om det idealiska offret vilken innebär att det idealiska offret är den person eller kategori av individer som lättast får fullständig och legitim status som offer när de drabbas av brott. Det idealiska offret innebär alltså inte den person eller kategori som oftast viktimiseras eller som ser sig själva som offer. Det idealiska offret analyseras på samhällsnivå och kan enligt Christie delas in i fem egenskaper (2001, s.48).

1. Offret är svagt, och i denna kategori platsar gamla, sjuka eller mycket unga personer in.
2. Offret är upptaget med ett respektabelt projekt eller åtagande vid utsattheten för brottet.
3. Offret är på en plats där hen inte kan klandras för att vara på, exempelvis på en öppen gata under dagtid.
4. Gärningsmannen är stor och ond.
5. Gärningsmannen är för offret okänd och de två saknar personlig relation.

6. Offret ska kunna ha makt nog att kräva sin status som idealiskt offer, alternativt inte möta så stort motstånd att hen inte hörs.

Enligt Christies (2001) resonemang kommer en person ha svårare att uppnå legitimitet som offer ju längre ifrån dessa punkter hen befinner sig. Han exemplifierar resonemanget genom att beskriva hur en gammal dam blir bestulen på sina pengar efter att ha blivit våldsamt attackerad av en stor, okänd man mitt på ljusa dagen då hon varit på väg hem efter att ha tagit hand om sin syster. Kvinnan utgör i exemplet ett idealiskt offer. I kontrast till detta exemplifieras hur en ung man som hänger på en bar blir slagen i huvudet av en bekant som stjälar pengar från honom. Den unga mannen kommer ha mycket svårt att uppnå status som idealiskt offer. Båda blir bestulna på sina pengar, men den unga mannen kommer på grund av att han uppfyllt flera av kriterierna som listas ovan, inte ses som ett idealiskt offer (ibid).

I Christies teori om det idealiska offret ingår även en diskussion om den idealiska gärningsmannen, vilka beskrivs skapas utifrån det idealiska offret (Christie 2001, s. 54). De förstärker varandra på så sätt att ju mer idealiskt ett offer är, desto mer idealisk blir gärningsmannen och vice versa. Christie (ibid) menar att de flesta våldsbrottslingar inte är idealiska gärningsmän, precis som att de flesta brottsoffer inte är idealiska offer. Vidare menar han att en förenklad bild av vem en gärningsman är tenderar att låta klandervärda handlingar passera om de utförs av den som inte är den idealiska gärningsmannen.

4. Metod

I den här delen kommer vi att presentera vårt tillvägagångssätt för att genomföra denna studien, bland annat genom att redogöra för metodval, urval, insamling av empiri samt hur empirin bearbetats. Vi kommer även att diskutera kring hur våra förkunskaper kan tänkas påverka studien. Det här kapitlet syftar även till att visa de etiska övervägande som gjorts samt studiens tillförlitlighet.

4.1 Metodval

Vi har i studien valt att använda oss av en kvalitativ metod eftersom syftet med studien är att förstå hur socialarbetare resonerar kring sitt arbete och vilka konsekvenser det kan få, samt hur föreställningar av offer och förövare påverkar deras arbete. Vi har utgått från ett konstruktivistiskt perspektiv genom studien (Mattsson 2015, s.33). Det konstruktivistiska perspektivet hjälper oss förstå socialarbetarnas resonemang och berättelser om upplevelser och tankar från sitt arbete. Studiens konstruktivistiska karaktär tar sig uttryck i våra teoretiska utgångspunkter, som alla har gemensamt att förståelse av vår verkligheten skapas och konstrueras genom människors interaktion med sin omvärld. Arhne och Svensson (2015, s.20-21) menar att för att kunna fånga någons upplevelser av något krävs det att man väljer en metod som använder sig av språket som i sin tur bygger på tankar om att man med hjälp av språket kan uttrycka en upplevelse av något. Genom att använda oss av en kvalitativ metod kan vi fånga socialarbetares upplevelser kring ämnet i hur de pratar om det. Därmed ligger inte studiens fokus på att förklara vad hedersrelaterat våld och förtryck är utan fokus ligger på socialarbetarnas resonemang om pojkar i en hederskontext.

4.2 Urval och urvalsprocess

Vi har använt oss av ett målstyrt urval vilket Bryman (2018, s. 498) beskriver som ett urval där deltagare till studien väljs ut strategiskt för att hitta deltagare som är relevanta för studien. För att hitta deltagare enligt det målstyrda urvalet formulerade vi kriterier som framgick i den eftersökning vi sedan skickade ut till tänkbara deltagare, ett så kallat generiskt målstyrt urval (Bryman 2018, s.501). Kriterierna bestod i att deltagarna skulle ha erfarenhet av att arbeta med barn och unga som befinner sig eller har befunnit sig i en hederskontext, samt att deltagaren i fråga skulle arbeta som socialsekreterare. Vi definierade inte vad vi menar med en hederskontext eller hur intervjudeltagarna behöver ha kommit i kontakt med hedersrelaterat

våld och förtryck utan personerna fick själva ta ställning till om de ansåg sig ha kommit i kontakt med dessa frågor. Vidare skrev vi att studiens fokus skulle ha inriktning på hur arbetet skiljer sig mellan pojkar och flickor, men vi definierade inte heller vad en pojke eller en flicka innebar. Det innebar även här att personerna vi kontaktade själva kunde definiera om de kom i kontakt med målgruppen, oavsett ålder.

Vi valde att skicka informationsmejlet till personer vi på förhand visste eller kunde tro arbetar som socialsekreterare med barn och unga som befinner sig eller har befunnit sig i en hederskontext. Efter ett tag i eftersökningen av intervjudeltagare märkte vi att vi inte fått tillräcklig återkoppling, och ändrade därför vårt kriterium att vara socialsekreterare till att vara *socialarbetare*. Vi definierade inte vad vi menar med socialarbetare i informationsmejlet men ändringen av kriteriet öppnade upp för att vi också kunde skicka informationsmejlet till skolkuratorer, familjebehandlare, samordnare och andra typer av yrkesgrupper som arbetar inom socialt arbete. Bryman (2018, s.498) skriver om hur målstyrda urval kan vara så kallade *a-priori-urval* eller villkorliga urval. En urvalsprocess är villkorlig då kriterierna för urvalet förändras under studiens gång, medan ett a-priori-urval innebär att kriterierna förblir samma under hela studiens gång. Vi har således haft ett villkorligt målstyrt urval.

Personerna vi slutligen kom i kontakt med och som deltog i vår intervju uppfyller våra kriterier att 1. Arbeta som socialarbetare och 2. Har kommit i kontakt eller kommer i kontakt med barn och unga som befinner sig i en hederskontext. Våra intervjudeltagare arbetar inom kommunala verksamheter i form av skola och socialtjänst. Av etiska skäl kan vi inte vidare specificera verksamheterna våra intervjudeltagare verkar i, mer än den information som framkommer under studiens resultat- och analysdel där vi presenterar informanterna med fiktiva namn.

4.3 Insamlingsmetod

För att fånga socialarbetarnas upplevelser kring hedersrelaterat våld och förtryck har vi valt att göra semistrukturerade intervjuer som insamlingsmetod. Nackdelen med att använda sig av semistrukturerade intervjuer är å ena sidan att det kan vara svårare att komma åt informanternas upplevelser utan att råka styra dem. En öppen intervjuform hade å andra sidan kunnat förhindra detta, men eftersom den här studien har haft ett tydligt fokus redan från början menar Bryman (2018, 564-565) att en semistrukturerad intervjuform istället lämpar sig

bättre. Informanterna har haft möjligheten att själva tolka och utforma sina svar fritt. En semistrukturerad intervju har också gett oss möjligheten att ställa fler frågor beroende på vad intervjupersonen svarat samt har den gett oss en möjlighet att lättare kunna jämföra svaren med varandra än om vi exempelvis hade haft en öppen intervjuform där resultatet hade kunnat bli mer spritt (Bryman 2018, s.563-565). Intervjuguiden har varit strukturerad i sex olika teman (Bilaga 2). Under arbetet med intervjuguiden har vi utgått från studiens syfte och frågeställningar. Bryman (2018, s.565-566) menar att flexibilitet vid formuleringen av frågor i intervjuguiden är viktig i intervjusammanhang för att kunna få information om hur informanten upplever sin verklighet, vilket en semistrukturerad intervjuguide syftar till.

Samtliga intervjuer har av praktiska skäl genomförts via digitala verktyg såsom Teams och Zoom eftersom vi sökt informanter i hela landet och inte ortsspecifikt. Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2015, s.43) skriver, i enlighet med vårt resonemang, att genomförandet av intervjuer via länk kan fungera tidssparande. Även Bryman (2018, s.593) lyfter digitala intervjuer som fördelaktiga då vi både kan spara tid, och kan ha underlättat för informanterna att tacka ja till att delta. Nackdelen med detta är dock att intervjuerna kräver en bra internetuppkoppling från alla parter och det finns en risk att intervjun närsomhelst kan avbrytas (ibid). De digitala intervjuerna har fungerat utan anmärkning och vi har inte påverkats negativt av plötsliga avbrott eller dålig uppkoppling.

4.4 Bearbetning av empirin

I takt med att vi genomfört intervjuerna har också arbetet med transkriberingarna genomförts. Detta har vi valt att göra kontinuerligt under studiens gång för att spara tid samt för att skapa en möjlighet till medvetenhet kring olika teman som tas upp i intervjuerna vilket Bryman (2018, s.579) menar på är en fördel i analysarbetet. Vi har i transkribering valt att återge intervjuerna så rättvist som möjligt vilket Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2015, s.51) menar på är viktigt för att återge en korrekt bild. Det har inneburit att vi ibland har justerat visa meningar, exempelvis har vi valt att ta bort mellanord som "mm", "eh" eller "liksom" för att göra våra intervjupersoner rättvisa.

Intervjuerna har bearbetats med hjälp av vad Bryman (2018, s.702-703) benämner som en tematisk analys och innebär att vi identifierat olika teman i vårt empiriska material och som är kopplad till studiens syfte. Detta har vi gjort kontinuerligt i takt med att intervjuerna har

genomförts och enligt Bryman (2018, s.700-703) är ett sätt att upptäcka samband, likheter och skillnader i intervjuerna. Rennstam och Wästerfors (2015) förklarar analysarbetets genomförande i tre steg; sortera, reducera och argumentera vilket i den här studien har använts för att organisera och strukturera upp vår empiri. I den inledande fasen av det arbetet valde vi att koda vårt material vilket enligt Aspers (2011, s.165) är ett sätt att bearbeta materialet. Det innebär att vi delade upp vår empiri i mindre koder som sedan bearbetades in i olika kategorier och därefter omvandlades till olika rubriker. Detta har vi fått fram genom att göra vad Bryman (2018, s.700) kallar en första genomläsning av materialet utan att föra några anteckningar som sedan har följts av en andra genomläsningen där vi tillsammans fört anteckningar i marginalen som blivit till koder och som i en tredje genomläsning delats in i kategorier/rubriker. Under vardera rubrik satte vi in olika citat samt begrepp och teori som vi tagit fram som ramverk under studiens förarbete vilket Aspers (2011, s.165) menar har en viss styrning på arbetet samtidigt som han också menar att empirin styr hur det fortsatta arbetet ska genomföras exempelvis vilka frågor som ställs under intervjun eller vilka som intervjuats. I den här studien har detta blivit synligt i val av intervjupersoner som förändrats för att skapa en större variation i materialet.

Rennstam och Wästerfors (2015, s.105) skriver att det är viktigt att reducera det material som sorterats fram i analysarbetet för att få fram ett mer lätthanterligt och intressant datamaterial. Det innebär att vi i den här studien från början hade flera kategorier men vi har valt att reducera dessa till tre stycken för att synliggöra och fördjupa oss i det som ansett varit mest intressant samt haft starkast anknytning till vårt syfte vilka är; *Socialarbetarnas syn på arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck*, *Socialarbetarnas föreställningar kring offer och förtryckare* och slutligen *Socialarbetarnas syn på möjligheter och begränsningar*. Dessa har sedan analyserats utifrån vårt teoretiska ramverk samt tidigare forskning genom argumentation och nyansering och försök att hitta nya perspektiv på vårt valda fenomen.

4.5 Förkunskaper

Inledningsvis har vi gått in med olika förkunskaper i området. Jannie gjorde exempelvis sin verksamhetsförlagda utbildning hos en skolkurator och hade därför en viss kännedom om hur arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck såg ut i skolan, medan Moa inte hade samma erfarenhet med målgruppen inom forskningsområdet. Aspers (2011, s.38-39) menar att våra erfarenheter formar hur vi uppfattar ett fenomen och vad vi anser är självklart i ett fenomen,

samtidigt som det kan ge oss en fördel i form av ett inträde till forskningsfältet. I den här studien har vi genom självreflektion kring ämnet och diskussioner kring hur förkunskap kan tänkas få för konsekvenser för studien kommit fram till att den förståelse samt relation Jannie har haft till fältet inte varit så omfattande att den har kunnat skada den vetenskapliga attityden till ämnet (Aspers 2011, s.66). Istället har snarare våra olika perspektiv varit en tillgång som hjälpt oss att problematisera fenomenet ytterligare och hjälpt oss uppnå en god balans mellan förståelse för forskningsfältet och vetenskaplig attityd kring ämnet.

4.6 Etiska överväganden

Vetenskapsrådets etiska principer har tagits till hänsyn genom hela studien och i synnerhet de fyra huvudkraven: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet 2002, s.6).

Enligt *informationskravet* ska deltagaren i studien informeras om studiens syfte och frivillighet samt deltagarens rättighet att när som helst avbryta studien (Vetenskapsrådet 2002, s.7-8).

Vi informerade om studiens syfte och frivillighet redan i informationsmejlet (Bilaga 1) men informerade även om studiens syfte återigen i början av intervjun. Vi hade på förhand skrivit en text som vi skulle läsa upp i början av varje intervju där vi såg till att informera om frivilligheten att delta, rätten att avbryta deltagandet samt att uppgifterna som framkommer i intervjun är anonyma och behandlas konfidentiellt. Denna text lästes upp för alla deltagare och är en del av intervjuguiden (Bilaga 2). I slutet av varje intervju frågade vi också deltagaren om denne hade några frågor om studien samt om deltagaren ville ta del av studien i efterhand. Vi informerade deltagarna om att vi fanns tillgängliga på mejl för frågor eller funderingar kring deltagandet. Även detta ingår i intervjuguiden (Bilaga 2).

Samtyckeskravet har tillgodosetts genom att vi skickat ut informationsmejlet, där samtyckeskravet lyfts fram, till många potentiella deltagare, och de som varit intresserade av att delta i studien har fått ta vidare kontakt med oss. När vi väl bokat intervju har vi i början av intervjun återigen informerat om rätten att avsluta sitt deltagande i studien om de skulle önska detta. Eldén (2020, s.90) skriver om hur en informations- och samtyckesblankett ska upprättas och om man väljer att istället inhämta muntligt samtycke ska detta motiveras väl. Vi har valt att inhämta muntligt samtycke för såväl deltagande i studien samt inspelning av intervjun. Detta eftersom vi genomfört digitala intervjuer där det inte var möjligt att förmedla

en pappersblankett. Det muntliga samtycket att delta i studien finns inspelat på de röstinspelningar vi fört under varje intervju (Vetenskapsrådet 2002, s. 9-11). Genom att istället tillfråga samtycke under röstinspelningen, där samtliga deltagare samtyckt till deltagande, kan vi likställa detta med det samtycke som hade förmedlats via en informations- och samtyckesblankett. Vissa av intervjudeltagarna har i slutet av intervjuerna efterfrågat att ta del av eventuella citat innan studien färdigställts, vilket har tillgodosetts.

Konfidentialitetskravet har uppfyllts genom att alla uppgifter om intervjudeltagarna samt verksamheten och orten de verkar i/på som kan tänkas avslöja deras identitet har anonymiserats. Anonymiseringen av uppgifter har gjorts från transkriberingen av intervjuerna ända till färdigställandet av studien. Vi har gett informanterna fiktiva namn i vår analys. De fiktiva namnen går inte att koppla till informanterna. Vidare har vi kort beskrivit i vilken verksamhet informanterna verkar i men även detta har gjorts på ett sätt att det inte går att förstå vem informanten är. Vidare har vi gjort det praktiskt omöjligt för utomstående att ta del av röstmemon, i enlighet med de forskningsetiska principerna (Vetenskapsrådet 2002, s.12-13).

Nyttjandekravet innebär att den information som inhämtats i intervjuerna endast får användas i syfte för studien. Vidare får inte uppgifter om intervjudeltagare utelämnas (Vetenskapsrådet 2002, s.14), vilket vi har tillgodosett. När studien är inlämnad och godkänd kommer vi att göra oss av med materialet genom att radera det. Detta för att ytterligare säkerställa att inga uppgifter når någon annan än oss.

4.7 Studiens tillförlitlighet

Bryman (2018, s.465-467) diskuterar huruvida validitet och reliabilitet är lämpliga begrepp att använda inom kvalitativ forskning och väljer istället att utgå från alternativa begrepp i form av tillförlitlighet som i sin tur delas upp i fyra delar; trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och konfirmering.

Trovärdighet handlar om att forskaren behöver redovisa resultaten av studien till de som ingått i studien för att på så sätt tillförsäkra att den bild av informanternas verklighet är korrekt (Bryman 2018, s.467). Alla informanter har därför i slutet av intervjuerna blivit tillfrågade om de vill ta del av resultaten vilket vi har tillgodosett genom att skicka vår färdiga studie till de

intervjupersoner som velat ta del av den. Vidare tillgodoser vi trovärdighetskriteriet genom att ställa följdfrågor till informanterna under intervjuens gång, för att tillförsäkra oss om att vi uppfattat deras resonemang rätt.

För att visa på studiens *överförbarhet* måste forskaren enligt Bryman (2018, s.467-468) tydligt redovisa för varje steg i studien med täta beskrivningar för att studien ska kunna göras om och på så sätt påvisa samma resultat i en annan miljö. Detta för att andra personer som läser ska kunna bedöma om resultatet är överförbart till exempelvis en annan kontext. Vi har omfattande beskrivit vår empiri, samt i metoddelen fört diskussioner kring brister och styrkor, vilket hjälper läsaren bedöma om studiens resultat är överförbart.

Pålitlighet handlar om att forskaren måste visa på en transparens i studien. Bryman (2018, s.468) menar på att för att bedöma studiens pålitlighet krävs det att detta tillgodoses. Vi har i den här studien redovisat för alla steg i arbetsprocessen i metoddelen samt andra delar. Under studiens gång har kritiska diskussioner av studiens olika delar förts både mellan oss samt tillsammans med handledare. Vi har dessutom fört en arbetslogg kontinuerligt under arbetets gång där vi kommenterat utvalda delar.

Konfirmering i studien innebär enligt vissa forskare att man måste hålla sig objektiv, dock menar Bryman (2018, s.470-471) att detta inte är helt möjligt vilket man under arbetets gång måste ha en medvetenhet om. Därför är det också viktigt att visa på en reflexivitet, vilket innebär att vi under studiens gång reflekterat över de val av metoder, teori, våra antaganden, beslut, värderingar men även vår förförståelse samt relationer till målgruppen vi valt att intervjua.

5. Resultat och analys

I följande avsnitt kommer resultatet av studien redogöras för i förhållande till studiens syfte: att förstå hur socialarbetare resonerar kring arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck med inriktning på pojkar som offer eller förövare, samt att förstå hur föreställningar och stereotyper kan påverka socialarbetarnas arbetssätt med pojkar. Empirin kommer analyseras utifrån våra teoretiska utgångspunkter samt utifrån det aktuella kunskapsläget kring ämnet som är relevant för studiens resultat. Inledningsvis kommer de olika intervjupersonerna att presenteras utifrån fiktiva namn. Sedan kommer resultat och analysdelen att presenteras vilket är uppdelat i tre olika teman utifrån studiens frågeställningar; *Socialarbetarnas syn på arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck*, *Socialarbetarnas föreställningar kring offer och förtryckare* och slutligen *Socialarbetarnas syn på möjligheter och begränsningar*.

5.1 Presentation av intervjupersoner

Alessandra arbetar som familjebehandlare. Hon jobbar med behandling av hela familjen med utgångspunkt från barn och ungdomar som har exempelvis missbruksproblematik, kriminell problematik och skolproblematik.

Maja arbetar som socialsekreterare. Maja jobbar stödjande och rådgivande som specialist inom hedersrelaterat våld och förtryck och vänder sig både till barn och ungdomar samt till yrkesverksamma.

Thérèse är samordnare och jobbar med att utbilda och stödja andra yrkesverksamma i kommunen med hedersrelaterade frågor.

Michelle arbetar som skolkurator på en skola där hon jobbar stödjande och rådgivande med barn och unga med olika sorters problematik.

Anna jobbar som skolkurator på en skola där hon jobbar stödjande och rådgivande med barn och ungdomar med olika sorters problematik.

Ina är skolkurator på en skola där hon jobbar med barn och unga med olika sorters problematik och har tidigare arbetat på socialtjänsten, på enhet för barn och unga.

5.2 Socialarbetarnas syn på arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck

Alla socialarbetare i studien kommer från olika kommuner och verksamheter som påverkar dem i deras arbete med barn och ungdomar som befinner sig i en hederskontext. Hur socialarbetare resonerar kring fenomenet heder kan tolkas vara grunden till hur de arbetar med hedersrelaterat våld och förtryck som fenomen. Genom att förstå deras definition kan vi gå djupare in i en förklaring av hur den kan tolkas påverka deras syn på arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck.

Heder bygger på en patriarkal struktur

Alla informanter förklarar hedersrelaterat våld och förtryck som något som utgår från patriarkala strukturer med normer och värderingar som inte alltid stämmer överens med svensk lagstiftning. De menar vidare att heder tar utgångspunkt i kontroll, specifikt kontroll av oskuldsnormen som drabbar tjejer eller unga kvinnor i högre grad än vad det drabbar pojkar/unga män.

[...] men grunden är ju att en hederskontext utgår ifrån en patriarkal struktur, där männen är överordnade kvinnan. Och, kollektivet är överordnat individen, det spelar inte så stor roll vad, den enskilda individen själv vill i sitt liv... Och mycket av det handlar ju om.. att om flickors och kvinnors sexualitet. Att bevara deras oskulder, tills dom gifter sig. Och utifrån det så finns det olika former av kontroll och begränsningar, och krav som dom utsätts för. Men sen är det ju också lite lurigt för att, det det finns ju en stereotyp bild då att mannen är överordnad kvinnan då är det alltid mannen som bestämmer... Men så är det ju inte alltid.

Socialsekreteraren Maja menar att heder har sin utgångspunkt i en kollektivistisk samt patriarkal struktur på samhället som uttrycker sig i olika former av kontroll och begränsningar som ter sig olika beroende på personens kön. Ovanstående resonemang kan även tolkas utifrån genusystemet där Hirdman (1988, s.51) menar att kön bygger på föreställningar som samhället skapat och upprätthåller samt ständigt förändrar. Maja menar ovan att både kvinnan och mannen har en roll i det patriarkala samhället som bygger på en förväntan kring vad man själv samt den andre förväntas göra. Det kan vidare tolkas som att vilka uppgifter som tilldelas en person beror på vilket biologiskt kön personen har, om en person är född som kvinna är dennes sexualitet något som ska skyddas och förväntas skyddas av kollektivet.

Samtidigt uttrycker Maja en varning för stereotypa bilder av en man som är överordnad kvinnan vilket inte alltid stämmer, utan det finns fall där kvinnan kan ha en ledande roll i kollektivet i en hederskontext. Utifrån Hirdmans (1988) teori behöver detta inte nödvändigtvis

betyda att den patriarkala ordningen inte är gällande utan det kan också vara ett sätt för kvinnan att upprätthålla de förväntningarna som hedersnormerna innebär. Detta kan enligt informanterna exempelvis vara om mannen är frånvarande eller inte själv hjälper till att upprätthålla de värderingar om köns- och oskuldsnormer.

Informanterna Maja och Michelle menar båda att hedersnormer är något som upprätthålls av kollektivet och som pojkar samt flickor fostras in i, samt att pojkarna förväntas ta ansvar över flickorna i sin omgivning. Vidare menar Michelle att det finns värderingar och normer som är accepterade av kollektivet och efterlevs trots att de inte är kompatibla med lagstiftningen:

[...] Det kan vara pojkars skyldighet att... ta ansvar för att flickor i sin omgivning.. Släkt, vänner, syskon och så vidare. Och det kan vara flickors.. flickor som inte är tillåtna att ha kontakt med pojkar i skolan. Det kan vara flickor som på ett öppet sätt beskriver sin begränsning i olika sammanhang som inte är kompatibelt med barnkonventionen... Väldigt mycket att det finns en acceptans i att leva på ett sätt som inte lagstiftningen påbjuder. [...]

Michelle resonerar ovan om olika könsroller i kollektivet precis som Maja, men menar dessutom att flickorna i familjen, släkten eller i kollektivet är pojkarnas ansvarsområde. Flickorna är inte tillåtna att ha kontakt med pojkar i skolan. Hon menar vidare att det finns en acceptans kring hedersnormen, att leva på ett sätt som inte går ihop med svensk lagstiftning.

Att arbeta med osynliga fall

Utifrån den definition av heder som lyfts av socialarbetarna kommer frågan om hur de vidare resonerar kring sitt arbetssätt. Flera av informanterna nämner hur flickor och kvinnor är den vanligaste målgruppen som de kommer i kontakt med i sitt arbete. I en av intervjuerna menar familjebehandlaren Alessandra att hon aldrig kommer i kontakt med pojkar som är utsatta och det är inte förrän hon omprövar sin definition av vad utsatthet är som hon senare istället resonerar om pojkar som osynliga fall.

[...] Men jag personligen har aldrig varit med om att en pojke är utsatt på det sättet att det bara finns en pojke i familjen då han får stryk av pappan på grund av heder. Det finns han i mängden av dom, för att det finns förväntningar på honom att vara på ett visst sätt som jag prata om innan typ om inte du är med på att förtrycka din mamma som jag gör så får du skit. Du ska vara en man. Och det är förtryck av den här pojken men synliggör man den är pojken, nej dom är osynliga.

Citatet ovan kan tolkas tyda på pojkarnas osynlighet i socialarbetares arbete och en motsättning till den definition som flera av socialarbetarna nämner där de uttrycker att även pojkar kan falla offer för hedersnormen. Mohammad Mazher Idriss (2021) kopplar osynligheten till manlighet och uttrycker att mäns vilja att be om hjälp att ta sig ur en hedersproblematik har att göra med

deras maskulinitet. Idriss menar vidare att män inte söker hjälp då det inte är förenligt med mansnormen och därmed också könsnormer. Detta skulle kunna jämföras med hur socialarbetare upplever hjälpsökande beroende på om det är en flicka eller en pojke som ber om hjälp. Nedan är ett exempel, från en intervju med samordnaren Thérèse, på hur en man i en hederskontext kan tolkas gå miste om hjälp på grund av sin könstillhörighet.

[...] Det var ju en kille kom jag ihåg han var just en sådan där kille som var ganska tuff och hängde lite halvt med kriminella kompisar men var också utsatt för väldigt mycket våld och han var det svarta fåret och det tog ju tid innan socialtjänsten fattade hans utsatthet. Så han fick ju inte hjälp från början. Men sen fick han det. Och då var han placerad. Och då jobbade man ju på samma sätt med honom som med en tjej att stärka upp, hitta självständigheten, vad är dina rättigheter, vad har du varit med om, vad hur kommer du framåt, vilken typ av relation vill du ha utav din familj, skuld och skam, asså lite samma.

I citatet lyfts hur killen först var osynlig för socialtjänsten och att det var först senare som de förstod hans utsatthet vilket skulle kunna förstås genom att undersöka vilka kategorier som tilldelas utifrån vad som är förknippat med manlighet genom Hirdmans (1988) teori om genussystemet samt Mattssons (2015) förklaring om intersektionalitet. I citatet ovan förknippas *utsatthet* ihop med *tjej* och *kille* kopplas samman med *ganska tuff* och *halvt kriminella kompisar*. I socialarbetarnas arbete kan de tolkas ha missat killen eftersom utsatthet inte är förenligt med vad som är typiskt manligt och killen har osynliggjorts. När detta sedan korrigerades jobbade socialarbetarna på samma sätt som de jobbade med tjejer och det gjordes ingen åtskillnad i arbetssättet beroende på könstillhörigheten och istället lades fokus på individens hjälpbehov. Killarnas osynlighet är något som är återkommande i de andra intervjuerna. Flera av informanterna ifrågasätter i sina resonemang sitt eget sätt att se på killar som hjälpsökande i en hederskontext och menar att det kan vara socialarbetarens egna fördomar som sätter stopp innan socialarbetaren har hunnit fånga upp att den hjälpsökande killen är i behov av hjälp.

Något som är avvikande bland intervjuerna är hur en socialarbetare väljer att i sitt arbete se personerna denne ska hjälpa bortom könstillhörigheten. Socialarbetaren väljer i nedanstående citat att se individerna i sitt arbetssätt genom att ta bort alla kategorier för att istället synliggöra individens problematik och hjälpbehov. Skolkuratoren Michelle säger nedan:

Alltså det är ingen skillnad på det och med flickor, alltså för mig är alla elever, jag gör inte så stor skillnad på kön, hoppas jag. Jag vill inte göra det, men det gör jag antagligen... Men alltså målet är ju att inte göra nån skillnad och jag tänker att dom samtalen som jag kan ha dom har jag. Och.. jag tror att jag kanske.. alltså det är jättesvårt. Det är ju inte så att vi har några killgrupper för killar som lever i hederskontexter eller att vi har speciella

killgrupper för att diskutera barnkonventionen eller så utan det är väl samma arbete som riktas till alla tänker jag.. Jag tänker väl mer på människor som individer än kön och varje individ som kommer har sin problematik.. Sen kan jag ju se att den innehåller en hedersproblematik men jag tror inte, jag tror inte jag ser dom som att jag arbetar på ett speciellt sätt riktat mot pojkar.

Informantens syfte kan tolkas vara att skifta fokus från könen till individerna vilket kan tolkas likna ett intersektionellt perspektiv som syftar till att ta bort förvalda kategorier som bygger på förväntningar och istället synliggöra individen (Mattsson 2015, s.19-22). Detta kan å ena sidan vara ett sätt att synliggöra eleverna eftersom istället för att ett särskilt arbetssätt ska riktas mot ett särskilt kön riktas arbetet åt individerna. Å andra sidan kan det också tolkas osynliggöra individer då vissa drag i hedersfenomenet ter sig olika beroende på könstillhörighet.

Hur fångar vi upp pojkarna?

Pojkarnas osynlighet är något som flera av informanterna reflekterar om men vem ansvaret ligger på är inte helt klart utan kan istället tolkas bero på vilken yrkestitel den socialarbetaren har. Flera av de informanter som själva arbetar på socialtjänsten och som inte har sina främsta arbetsuppgifter i skolan resonerar om hur arbetet med hedersproblematik måste börja i skolan. Ett exempel är från Thérèse som nedan framhäver att det förebyggande arbetet:

[...] Så tror jag att det förebyggande arbetet är allt där. Att jobba med killar tidigt, att kanske skolan eller att olika föreningar eller fritidsgårdar jobbar med värderingar och lyfter dom här sakerna och verkligen. Ja, men som alla dom här sharafs hjältar och allt vad dom heter. Som jobbar med killar. [...]

I ovanstående citat menar Thérèse att arbetet med killar måste börja tidigt i exempelvis skolan, i föreningar och på fritidsgårdar för att där arbeta med killarnas värderingar. Utifrån Hirdmans (1988) teori om genussystemet som menar att genus är något som vi föds in i och hjälper till att upprätthålla men också kan välja att bryta genom att luckra upp de bilder av vad som är typiskt manligt och vad som är typiskt kvinnligt. Ett resonemang om ett tidigt förebyggande arbete i skolan med killars värderingar skulle kunna tolkas som ett sätt att luckra upp de bestämda könsrollerna som hedersnormen kopplas till. Enligt Butlers (1999) teori om genus är kön och genus inte samma sak utan genus är något som människan skapar och ständigt återskapar i rörelse och handling. Detta kan också tolkas uttryckas i de värderingar som vi har vilket tar sig uttryck i handling vilket ovan kopplas till könsroller. Om man genom ett förebyggande arbete arbetar med att förändra de värderingarna i skolan skulle det även kunna tolkas utmana förutbestämda könsroller och på så sätt ge upphov till en förändring.

Anna resonerar istället att en viss problematik i att hjälpa killar kan tolkas bero på vilken könstillhörighet hon har som skolkurator. Nedan resonerar hon vidare om varför hon inte har lika många killar som hon har tjejer som lever i en hederskontext som kommer till henne och ber om hjälp:

[...] Men det är ju det här, jag måste på något sätt veta vad det är som händer, men alltså få den här kontakten med dom här eleverna och när det gäller just killar så har inte intresset att komma till mig är väl inte det som toppar önske... eller ställena att vara på skolan. Så jag tror att man behöver hitta fler manliga förebilder för dom här killarna i skolan, kanske fritidsgården också som berättar som dom hittar någon form av samhörighet med än med mig. Så den kan jag faktiskt inte svara på för att jag har inte gjort någon när det gäller killar, däremot har jag gjort när det gäller tjejer.

Som en möjlig förklaring lyfter hon att det kan beror på att killarna behöver manliga förebilder som de kan känna en samhörighet med. I citatet kan kön tolkas vara lösningen på att ett sätt att komma i kontakt med killarna vilket enligt Hirdmans (1988) teori skulle kunna tolkas vara ett sätt för kön att återskapas. I resonemanget framhäver Anna vikten av manliga förebilder för att killarna lättare ska kunna knyta an och tar i samma resonemang bort sig själv som en möjlig förebild på grund av vad som kan tolkas vara hennes könstillhörighet. Utifrån ett intersektionellt perspektiv kan man vidare fundera på vad Anna menar med *manliga förebilder* för att inte riskera att osynliggöra delar av problemet (NCK 2010, s.33-34). Genom att även applicera Butlers teori om kön på Annas resonemang om manliga förebilder kan det ifrågasätta om det är kön eller genus som Anna menar och om det utifrån ett intersektionellt perspektiv skulle förstärka eller minska glappet mellan de olika könsrollerna.

Samtidigt som flera av informanterna också lyfter att det förebyggande arbetet måste börja i skolan lyfts även ett resonemang om att det snarare är något som måste göras politiskt eller tillsammans med hela samhället. Michelle beskriver exempelvis nedan följderna av att förklara varför skolan arbetar som den gör och vad exempelvis sexualundervisningen består av i skolan:

[...] Vi krokade arm med föräldrarna, vi hade samma åsikter, föräldrarna kände att vi ville det för deras barn som dom själv ville. Dom behövde inte skydda sina barn från det här samhället som har väldigt konstiga regler enligt deras sätt att se det. Och det är därför jag menar att skolan kan inte ensam göra detta jobbet för skolan kan inte fostra och undervisa alla vuxna som är nyanlända och kommer hit med andra kulturer och religioner som inte är kompatibla med vår lagstiftning, utan detta är ett mycket större åtagande. [...]

Utifrån ett intersektionellt perspektiv kan citatet tolkas vilja luckra upp kategorier om vi och dem utan istället ge möjlighet till en ny arena där föräldrar och skola förenas i samma mål.

Samtidigt som det i sitt skapande blir till ett vi och ett dem eftersom skolan i egenskap av skola bjuder in dem som istället tilläggas kategorier som *nyanlända, andra kulturer* och *religioner som inte är kompatibla med vår lagstiftning*. Det kan tolkas skapa nya kategorier som sätts i en maktordning och på så sätt kan ge upphov till en ny problematik. I ovanstående citat kan Michelle dock tolkas mena att det i detta fallet blivit ett positivt resultat eftersom genom att de medvetandegör de olika kategorierna fick de syn på en kunskapsbrist vilket resulterade i en ömsesidig förståelse mellan skolan och föräldrar som de kunde jobba vidare på tillsammans med eleverna.

5.3 Socialarbetarnas föreställningar kring offer och förtryckare

Något som är återkommande bland informanterna är hur resonemanget kring arbetssättet kan påverkas av vad socialarbetaren ser som ett möjligt offer eller förtryckare i en hederskontext. Deras resonemang om heder kan tolkas utgå från olika föreställningar kring offer och förtryckare och genom att lyfta hur socialarbetarna pratar kan vi få en djupare förståelse för deras föreställningar av ett offer eller en förtryckare i sitt arbete.

Bilden av vem som är offer och förtryckare

Den samlade bilden som ges från samtliga informanter är att flickor och kvinnor är det generella och typiska offret av hedersrelaterat våld och förtryck, medan pojkar och män i högre utsträckning agerar förtryckare i en hederskontext. Pappor och bröder beskrivs som drivande i kontroll och förtryck i hedersnormer, men även andra manliga släktingar. Flera av informanterna lyfter däremot att även kvinnliga släktingar och som potentiella förtryckare.

[...] Det är klart att det kan vara lite av typen att det är den arga pappan men jag tror ändå att många av vi vet att det kan lika gärna vara mamman som har ett starkare förtryck än pappan till exempel eller att det... Det kanske inte är lika vanligt att en syster kontrollerar sin brorsa men att en syster kontrollerar en annan syster kan det ju vara eller att kusiner skvallrar på varandra kan det ju var. Alla kontrollerar varandra i systemet på nått sätt.

Therése ger uttryck för hur även andra familjemedlemmar och släktingar än pappor och bröder utför förtryck i hederskontexten, och hon beskriver att kontrollen i systemet, vilket i detta fall är hederskontexten, utförs gentemot varandra. Ett intersektionellt perspektiv kan appliceras på diskussionen om vem som utför våld och förtryck i hederns namn genom att perspektivet påvisar att flera aspekter än kön behöver analyseras för att kunna förstå förtrycket (Mattsson 2015, s.19-22). I Thérèse resonemang lyfter hon både den *arga pappan*, *mamman* och *systemen* som en möjlig förtryckare. Det kan tolkas som en varning att förena kön med förtryckare. Informantens resonemang om mamman som förtryckare och syster som

förtryckare skulle kunna utgöra nya kategorier som går bortom än att koppla förtryckare till ett särskilt kön. Thérèse lyfter på så sätt upp en ny syn kring vem som kan tänkas vara en förtryckare i en hederskontext. Av flera av informanterna lyfts en försiktighet i att prata i generella termer när det gäller vem som utgör ett typiskt offer eller en typisk förtryckare, med argumenten att en för stereotyp bild av vem som utsätter eller utsätts riskerar att försvåra arbetet med att hitta och nå de som drabbar eller drabbas.

När informanterna lyfter familjemedlemmar som bröder, pappor och även kvinnliga släktingar som utövare av hedersrelaterat våld och förtryck kan bilden av förtryckare i en hederskontext som ideala gärningsmän tolkas bli svag enligt teorin om det idealiska offret (Christie 2001, s.54). Detta för att en ideal gärningsman inte har någon anknytning till offret. För att uppnå status som en ideal gärningsman ska gärningsmannen vara långt ifrån offret, inte flyta ihop med offren och helst vara “en farlig man som kommer långt bortifrån” (ibid). Samtliga informanter beskriver en enad bild av att utövarna av hedersrelaterat våld och förtryck är anhöriga, i familj, släkt eller personer från samma kultur och grupper vilket gör att utövarna av hedersförtryck inte kan tolkas vara ideala gärningsmän. Att förtryckarna inte ses som idealiska gärningsmän kan därmed tolkas förstås som en bidragande orsak till att hedersvåld är svårare att upptäcka än annat våld, eftersom vi tenderar att se gärningsmän utifrån den stereotypa bilden.

[...] hittar man de här killarna eller jobba mer, för killar är inte lika framträdande i detta hederskulturen som tjejerna är utan killarna får mer en vad man ska säga, att vara storebror, storebrorssyndrom, vad ska man säga, snarare tvärtom. Nästan som minipoliser här som ska ha koll på sina syskon och då systrar. [...]

Anna resonerar kring hur storebröder i en hederskontext kan förklaras som *minipoliser* eller att de innehar ett *storebrorssyndrom* i rollen som utövare av hedersnormer. Att pojkar beskrivs vara beskyddare snarare än utövare av ett förtryck kan förstås utifrån Christies (2001) teori om det idealiska offret, och mer bestämt den idealiska gärningsmannen. När en förövare överensstämmer med kännetecknen för en ideal gärningsman blir också handlingarna förövaren utövar förknippade med brottsliga handlingar i större utsträckning än handlingar som utförs av någon som inte är en ideal gärningsman (ibid). Genom att anlägga teorin om det idealiska offret på Annas resonemang kan vi tänkas förstå hur en generell bild av hur ett offer och en gärningsman är kan påverka hur socialarbetare resonerar kring pojkars utövande av hedersvåld, eftersom pojkar som förtryckare i en hederskontext inte överensstämmer med bilden av den idealiska gärningsmannen. Det kan tolkas som att det hedersrelaterade våldet

och förtrycket å ena sidan osynliggörs samtidigt som det å andra sidan förtydligas i sin benämning av *storebrorssyndrom*. Det här kan ses som förslag på en förklaring till pojkarna som osynliga offer eller förövare, utifrån Christies (2001) resonemang om att vi har svårare att se en gärningsman som inte betar sig enligt idealet av en gärningsman.

Att vara HBTQI+-person som pojke/man i en hederskontext

Flera av informanternas lyfter att flickor och kvinnor oftare än män definieras som offer för hedersrelaterat våld och förtryck. Även om denna bilden problematiseras av vissa kvarstår ändå en uppfattning om att flickor och kvinnor drabbas hårdare i form av att konsekvenserna av att bryta mot hedersnormer utgör större risk för flickor och kvinnor. Innan hedersnormerna brutits finns det en större kontroll gentemot flickor och kvinnor än pojkar och män. Några av informanterna lyfter dock fram ett undantag från den generella bilden av att flickor kontrolleras och drabbas hårdast av hedersnormerna, och det undantaget utgör pojkar och män som identifierar sig som HBTQI+. De informanterna som lyft denna särskilda utsatthet menar att pojkar och män som identifierar sig med en annan sexuell läggning, använder könsuttryck som inte anses vara typiskt manliga eller definierar sig som något annat än det biologiska könet riskerar lida särskild utsatthet av hedersrelaterat våld och förtryck.

[...] Det finns ju ingenting annat än att man ska vara heterosexuell, eller är man född som en kille eller är man född som en tjej så ska man bete sig som man förväntas bete sig utifrån stereotypa könsroller, vilket gör det då otroligt svårt för den gruppen. [...]

I citatet ovan beskriver Maja hur det inte finns någonting annat än att vara heterosexuell eller bete sig utifrån stereotypa könsroller. Socialarbetarens resonemang om en särskilt utsatt grupp kan förklaras utifrån Butlers (1999) teori om genus och kön där homosexuella män blir till en särskild utsatt grupp då de lever enligt patriarkal normer som bygger på ett heteronormativt synsätt. Även det intersektionella perspektivet kan med fördel appliceras på socialarbetarnas resonemang för att ge förståelse för hur socialarbetarna berättar om pojkars utsatthet utifrån flera aspekter än kön, exempelvis HBTQI+. Genom att synliggöra andra kategorier än kön, såsom sexualitet i detta fall, kan vi vidare förstå varför en stereotyp bild av offer och förövare i en hederskontext lyfts fram som problematiskt av vissa av informanterna. Med det intersektionella perspektivet som teoretisk grund innebär det att en pojke eller man som bryter mot hedersnormer genom att öppet tillhöra någon HBTQI+ grupp i praktiken kan vara ett större potentiellt offer för hedersrelaterat våld och förtryck än vad en flicka eller kvinna som följer hedersnormerna är. Ett intersektionellt perspektiv kan synliggöra de olika individerna, pojkar såväl som flickor eftersom att det intersektionella perspektivet synliggör

andra kategorier än kön. Heteronormen i en hederskontext kan i sin tur förklaras utifrån genussystemet som inrymmer föreställningar och förväntningar kring hur män och kvinnor ska vara. Flera av informanterna förmedlar en bild av att de starka patriarkala normer och förväntningen att uppträda macho som finns för pojkar och män i hederskontexter inte tillåts att tänja på. Det finns starka föreställningar om vad det innebär att vara man och att med könstillhörigheten man kommer vissa förväntningar, ibland krav. Män förväntas enligt rådande könsnormer att uppträda på ett visst sätt och utföra vissa uppgifter i samhället (Mattsson 2015, s.55) och enligt Hirdmans (1988) teori om genussystemet är mannens könsnormer högre värderade än kvinnans. Det innebär att brott mot manliga normer, som i detta fallet att vara homosexuell, kan tänkas få stora konsekvenser, vilket kan tänkas ge förklaring till informanternas resonemang om pojkar tillhörde HBTQI+ kategorier som särskilt utsatta i förhållande till heterosexuella pojkar.

Pojkars dubbla roll i en hederskontext

En övervägande majoritet av informanterna lyfter fram att pojkars och mäns roll som offer och förövare av hedersrelaterat våld och förtryck innehar en komplexitet, en komplexitet som menar att pojkar och män oftast är den grupp som förtrycker, men att de samtidigt upplever ett förtryck själva.

[...] För att jag har inte varit med om att pojkar har varit utsatta för heder i mitt arbete. Dom finns, den målgruppen finns, det vet jag. Men jag tänker om man vänder på det, dom pojkarna jag jobbar med har ju på ett sätt varit offer. För att om dom inte står upp mot mamman på det sättet som pappan förväntar sig så har dom fått stryk. Så att det är ett sätt, det är också ett form av hedersförtryck tänker jag. [...]

Alessandra berättar om hur hon inte träffat pojkar som varit direkt utsatta som offer för heder, men att hon träffar pojkar som förtrycker och att förväntningarna på pojkarna att förtrycka, i sin tur utgör ett förtryck. Flera av informanterna delar Alessandras bild av att släktens förväntningar på att pojkar ska kontrollera och utöva hedersrelaterat våld och förtryck mot flickor gör även pojkarna till offer.

Teorin om det idealiska offret kan appliceras på informanternas resonemang att pojkars dubbelhet. En pojke som lever i enlighet med hedersnormerna utgör inte ett idealiskt offer enligt Christies teori (2001) utan ses istället som ett icke-idealiskt offer. Att Alessandra först inte ser pojken som ett offer kan utifrån Christies (ibid) teori uppfattas som att pojken inte är ett idealiskt offer. Det är först senare hon knyter ihop förtryckare med offerskap som kan tolkas bli till en dubbelroll. Att pojkar och män i en hederskontext inte alltid ses som det tydliga offret kan sammankopplas till hur socialarbetarens bild på offer och förtryckare. På

samma sätt kan flickor och kvinnors roll som det idealiska offret enligt Christies (2001) teori förklara att de enligt informanterna i högre utsträckning söker hjälp och öppnar upp sig om sin utsatthet. Vidare kan den låga benägenheten för socialarbetare att se pojkar som offer förklaras genom de könsroller som råder och som tillåter flickor och kvinnor att bete sig på ett visst sätt, och pojkar och män att bete sig på ett annat sätt (Hirdman 1988).

Flera av informanterna beskriver hur de träffat pojkar som förväntats av andra i sin närhet att utföra bland annat en kontroll av systrar eller andra kvinnliga släktingar. Informanten Ina exemplifierar komplexiteten i den dubbla rollen genom att berätta om ett ärende där en nyanländ pojke hade krav på sig från familjen, som inte bodde i Sverige, att ta hand om kvinnliga släktingar som sedan en tid tillbaka bott ensamma i Sverige.

[...] så fort han kom så blev det här en väldigt svår situation för han var ju själv ny i landet och behövde ju stöd på flera sätt, men så förväntades han, av familj som inte befann sig här i landet, att han skulle ta hand om sina yngre släktingar. Och det tillät inte vi då [...].

Ina berättar vidare hur situationen blev problematisk för pojken som hade krav på sig från sin familj att ta över ansvaret över de kvinnliga släktingarna, och att det från familjens sida saknades en förståelse för att ansvaret inte kunde ligga på pojken. Exemplet visar på de förväntningar som ställs på pojkar i en hederskontext att sköta om kvinnliga släktingar och inneha en ansvarstagande roll gentemot dem. Samtliga informanter delar bilden av att hedersnormer uppstår i familjen och släkten och om hedersnormerna inte kommer direkt från uppfostran så sker en insocialisering i hederskontexten. Hirdman (1988) beskriver isärhållandets princip som en av delarna i genussystemet, vilket bygger på att kvinnor och män, flickor och pojkar, har olika roller och olika uppgifter i samhällssystemet. Att pojkar växer upp med förväntningarna på sig att kontrollera flickor och kvinnor i sin närhet kan beskrivas vara en konsekvens av isärhållandets princip. I exemplet ovan från informanten Ina stötte pojken på problem när samhället inte tillät honom ta hand om/kontrollera sina kvinnliga släktingar på det sätt han förväntats göra. På så sätt kan Hirdmans (ibid) andra begrepp hierarki förstås, att pojkar och män uppnår en viss makt över kvinnor till följd av isärhållandets logik.

5.4 Socialarbetarnas syn på möjligheter och begränsningar

Möjligheterna att arbeta vidare med pojkar och upptäcka dem kan tolkas ha att göra med hur socialarbetare pratar om hederskontexten som ett problem. Vilka som fångas upp kan tolkas

bero på vilken syn socialarbetarna har på hedersnormen och vilken syn de har på ett offer. Förutsättningarna att hjälpa pojkar i en hederskontext kan knytas an till hur socialarbetaren förstår hederskontexten och därmed påverka vilka möjligheter och begränsningar som socialarbetaren ser i arbetet med pojkar i en hederskontext.

Hedersnormer som etnicitesspecifikt/religionsspecifikt fenomen

Vid samtal om definition av heder såväl som vid samtal om hur informanterna arbetar med hedersrelaterade frågor i verksamheten de verkar i lyftes frågor om hedersrelaterat våld och förtryck som religions- eller etnicitetspecifikt. Medan några av informanterna varnade för att prata om hedersnormer i generella termer utifrån stereotyper och föreställningar så lyfte andra informanter etnicitet och religion som viktiga kategorier att ta hänsyn till för att förstå och hantera ärenden av denna typ.

[...] jag menar om man har att göra med en västerländsk familj pratar vi syskonbråk och så pratar vi om om skadligt beteende. Pratar jag om en familj som har en utländsk härkomst från specifika länder där heder är vanligt förekommande. Då måste jag prata med dom om heder [...].

Alessandra beskriver skillnader i hedersrelaterat våld och förtryck och annan våld och förtryck som beroende på var familjen i fråga härstammar från. Alessandras generella bild återfinns i en studie om hedersrelaterat våld och förtryck som publicerats av Örebro universitet (Baianstovu et al. 2019) där en stereotypisk bild av offer för hedersrelaterat våld och förtryck presenteras i form av en ung kvinna uppväxt i en religiös familj från mellanöstern. I hennes resonemang sker en uppdelning i två olika kategorier; *västerländsk familj* och *familj som har en utländsk härkomst*. Hon väljer sedan att ge olika förklaringar till våld i familjen beroende på vilket ursprung familjen har. Detta kan utifrån ett intersektionellt perspektiv synliggöra problematik genom en benämning men det riskerar också att osynliggöra det våld som inte passar in i på förval valda kategorier (Mattsson 2015).

Att prata om orsaker till hedersrelaterat våld och förtryck utifrån religion och etnicitet är dock något som skiljer informanterna åt då flera informanter lyfter en önskan om att man bör prata varsamt om stereotyper kring ursprung och religion i relation till hedersnormer.

[...] just kopplat till stereotyper och så att man ska vara vaksam för stereotyper så att man inte missar personer och precis som att man ska vara vaksam att man inte.. ibland kan ju religionen vara eller användas för att utöva hedersförtryck men vissa familjer är ju inte religiösa alls, asså att man verkligen ska hålla ett öppet sinne för vem som kan bli utsatt och vem som kan utsätta. [...]

Maja beskriver hur stereotyper kring religion kan vara missvisande i arbetet med hedersrelaterade frågor eftersom det tenderar att osynliggöra andra offer. Vidare beskriver hon att vissa familjer som utövar hedersrelaterat våld och förtryck inte är religiösa alls. Denna bild delas av andra informanter som menar att en försiktighet i antaganden om vilka som är offer och förtryckare är nödvändig. Även Majas resonemang kan förklaras utifrån ett intersektionellt perspektiv eftersom hon menar att fördomar kring vem som är offer och förtryckare kan försvåra hjälpen för offer och förtryckare som inte är stereotypa. Att applicera intersektionalitet på resonemang om föreställningar kring etnicitet och religion kan tolkas hjälpa socialarbetare se bortom enskilda kategorier, såsom exempelvis etnicitet eller religion. Istället kan offer och förtryckare inom hedersvåld förstås utifrån ett samspel av flera kategorier (Mattsson 2015). Däremot menar andra socialarbetare, att ett undvikande att prata om kategorier riskerar göra att de grupper som drabbas hårdast av hedersnormer missas samt osynliggöra att hedersnormer tar större plats i vissa grupper.

Kategoriseringen som en möjlighet eller en begränsning

I socialarbetarnas resonemang finns ett återkommande tema om kunskap i praktiken. Det finns dock en viss oenighet bland socialarbetarna. Anna menar exempelvis att det finns kunskap att få, bland annat genom boktips och stöd på fältet från socialtjänst, polis med mera. Hon resonerar om att *våld är våld* och samma arbetsgång följer vid *vanligt våld* som *hedersvåld*:

Nej, men alltså där är det så att jag gör inte skillnad som kurator det är hedersrelaterat eller inte utan jag har samma arbetsgång på alla dom här ärendena. Och det är, kommer det en elev till mig och berättar om våld i hemmet så, då är det direkt kontakt till socialtjänsten. [...] Vi gör en, alltså en orosanmälan och den ringer jag och gör till socialtjänsten. Vi gör polisanmälan, allt våld polisanmäls. Det gör vi. Och därefter. Gången där för mig är precis densamma som hedersrelaterat eller inte. Våld är precis det samma.

Ur ett intersektionellt perspektiv kan kategoriseringen synliggöra problematiken för att skapa en förståelse för hur vi konstruerar samhället (NCK 2010, s.33-34). Att inte kategorisera och därmed dela upp våldet kan därmed göra att vissa typer av våld blir osynliga eftersom man inte tittar på de delar som kopplas samman med en särskild typ av våld. Anna ser allt våld som våld och därmed i samma kategori och handlar likartat oavsett om det är vanligt våld eller om det är hedersvåld. I motsats till Annas syn på hedersvåld menar Thérèse att vi måste förstå hedersvåld på ett annat sätt och menar vidare att hedersvåld är så specifikt att man måste tänka annorlunda kring det:

Man måste ju förstå att allt våld är våld men hedersvåld är ju så pass specifikt att man måste tänka annorlunda kring det. För det finns helt andra risker, det finns helt andra sätt att tänka kring det. Det finns ett annat sätt man måste skydda på ett annat sätt. Man måste göra säkerhetsplanering på ett annat sätt. Så man måste ju ha specifik kunskap om hedersvåld för annars kommer man missa en väldigt stor grupp av människor som behöver en annan typ av skydd och hjälp.

Citatet från Thérèse kan tolkas som att det istället är kategoriseringen som synliggör hedersvåldet. Enligt hennes resonemang är hedersvåld förenat med andra typer av risker som kräver en annan säkerhetsplanering för att inte missa en grupp människor i behov av hjälp. Utifrån ett intersektionellt perspektiv innebär det att synliggörandet av hur vi kategoriserar och vad vi sammankopplar med hedersvåld också synliggör vad det är och i förlängningen hur vi arbetar med det. Thérèse resonemang om hedersvåld är något som återfinns i andra socialarbetares resonemang där majoriteten menar att kunskap om hedersvåld måste bli tydligare och arbetas in bättre i arbetsgrupperna.

Vissa av socialarbetarna menar att det finns kunskap om heder, både som fenomen samt hur offer och förtryckare ter sig i samhället. De menar dock att den nuvarande kunskapen bättre måste integreras i arbetsmetoder. Detta motsätter Alessandra delvis som tycker att kunskapen är alldeles för låg bland socialarbetare och önskar att det fanns mer kunskap om hur man faktiskt ska arbeta med heder.

[...] Jag hoppas att det är uppmärksammas. Jag tror dock att minoritetsgrupperna hamnar alltid efter för att man fokuserar mer på de uttalande utsatta grupperna. Men det finns säkert dom som jobbar med det. Men så jag vet faktiskt inte. Men jag hoppas att det uppmärksammas och lyfts upp och att man gör något åt det. Och jag tror ett sätt att komma åt det är att vi pratar väldigt mycket om att lyfta upp barnets röst i vårt arbete men man skulle kunna börja tänka på att tänka att lyfta upp pojkens röst i vårt arbete för att uppmärksamma just den målgruppen. För vi kommer i kontakt med många många familjer under ett år och tänk dig varje, hur många familjebehandlingsteam det finns där ute så om varje team går in med det tänket och uppmärksammar på, på att gör pojkarnas röst hörda tänker jag, då har vi en stor chans att kunna fånga upp det bättre i framtiden.

I citat kan man se att Alessandra lyfter upp ett skifte i uppmärksamhet som en möjlig fördel för att lyfta upp problematiken med pojkar i en hederskontext. Genom att uppmärksamma pojkar menar hon att deras röst kan bli hörda och det i sin tur kan leda till att det framtida arbetet förbättras med att upptäcka pojkar i en hederskontext. Genom att se på Alessandras resonemang ur ett intersektionellt perspektiv kan man lyfta olika grupper bortom konstruktion om kön och därmed utveckla vad socialarbetaren ser som en möjlighet i sitt arbete med offer och förtryckare i en hederskontext.

6. Avslutande diskussion

Studiens syfte har varit att utifrån socialarbetares resonemang få en förståelse för arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck med fokus på pojkar. Vidare har syftet varit att förstå hur föreställningar kring heder som fenomen och vem det drabbar, påverkar socialarbetarnas arbete. Vår första frågeställning handlade om hur socialarbetare resonerar kring sitt arbete med pojkar som befinner sig i en hederskontext. Resultatet visar på hur socialarbetare resonerar om att pojkarnas osynliggörande har sin grund i fenomenets patriarkala och kollektivistiska struktur som ter sig annorlunda beroende på vilket biologiskt kön individen har. Pojkarnas övergripande ansvar att upprätthålla hedersnormer kan vara en förklaring till varför pojkarnas eventuella offerskap osynliggörs i socialarbetarnas resonemang och som därmed påverkar hur mycket arbete som riktas mot pojkar i en hederskontext. Vidare visar resultatet på att ett tidigt förebyggande arbete behövs för att kunna fånga upp pojkar i en hederskontext, och informanterna lyfter såväl skolan som politiken och samhället som viktiga faktorer för att kunna hjälpa pojkarna tidigt.

Studiens andra frågeställning syftar till att besvara hur socialarbetare resonerar om pojkar som offer och förtryckare i en hederskontext. Socialarbetarna resonerar kring att flickor och kvinnor utgör generella offer för hedersrelaterat våld och förtryck och att pojkar och män utgör generella förtryckare. Resultatet visar att bilden av vem som är offer och förtryckare behöver ses utanför den generella bilden och att man då kan se att även flickor kan förtrycka, och att pojkar kan vara offer för hedersnormer. Resonemangen från socialarbetarna visar på att pojkars offerskap visar sig bland annat genom att pojkar som identifierar sig som HBTQI+ personer är särskilt utsatta. Vidare kan pojkars offerskap visa sig genom att de har en dubbel roll i hederskontexten som innebär att de utgör offer genom att vara tvungna att förtrycka andra. Resultatet visar att föreställningarna om ett offer samt förtryckare påverkas av vad samhället lägger för värderingar kring vad ett offer eller förtryckare kan vara, vilket stöds i Christies (2001) teori om det idealiska offret. Ett brett perspektiv på föreställningarna av vem som kan vara ett offer eller förövare kan göra att pojkar i en hederskontext synliggörs.

I den sista frågeställningen vill vi i den här studien slutligen närma oss vad socialarbetarnas resonemang gör med arbetet med pojkar som befinner sig i en hederskontext. Hur socialarbetarna resonerar och ser på offer och förtryckare påverkar hur de ser på möjligheter och begränsningar i sitt arbete. Resultatet visar på att socialarbetarnas sätt att resonera kring kön, etnicitet, sexualitet, religion och våld kan hindra dem från att upptäcka pojkarna antingen för att de väljer att se alla som möjliga offer eller förtryckare eller för att de inte synliggör kopplingar mellan olika kategorier och istället inte ser variationerna i hur hedersvåld kan uttrycka sig. En medvetenhet om hur kategorierna kan tänkas påverka deras arbete att fånga upp pojkarna både i en offerroll som i en förtryckare roll krävs för att synliggöra pojkarna.

Tidigare forskning lyfter mäns osynlighet bland annat i Baianstovus et al. (2019) studie som diskuterar det typiska offer och vilka föreställningar som finns om människor i en hederskontext beroende på vilken könstillhörighet de har utifrån ett intersektionellt perspektiv. Vår studie bidrar dock med att skapa en förståelse kring vad socialarbetarnas resonemang om sina föreställningar gör med deras arbete med hedersrelaterat våld och förtryck. Däremot hade den här studien kunnat fördjupas genom att intervjua flera personer från olika verksamheter exempelvis hade vi i ett inledningsskede önskat lyfta socialsekreterarnas resonemang. Detta har dock inte kunnat genomföras på grund av brist på socialsekreterare som informanter och istället har studien visat på en komplexitet genom att lyfta informanter med olika yrkestitlar. Detta hade dock kunnat vidareutvecklas genom fortsatta studier för att lyfta olikheter samt likheter i olika socialarbetares arbete med hedersrelaterat våld och förtryck då flera av informanterna pekar på olika nyckelaktörer i arbetet.

Vår studie väcker frågor kring hur resonemang om hedersrelaterade frågor också bör lyftas med målgruppen. Det finns fördelar med att tänka att framtida forskning behöver utgå från målgruppens egna upplevelser och perspektiv. Parallellt med att mer studier görs på hedersutsatta personers egna erfarenheter bör även fler studier göras på yrkesverksammas sätt att arbeta med hedersrelaterade frågor utifrån sina egna föreställningar, definitioner och förutsättningar inom verksamheten de verkar inom. Detta förefaller vara viktigt eftersom socialarbetarnas resonemang kring sitt arbete också formar det verkliga arbetet. Det kan göras massa studier kring hur målgruppen själva resonerar kring sin utsatthet, men så länge vi inte har tillräcklig kunskap kring hur yrkesverksamma kan arbeta med målgruppen så kommer kunskapen kring ämnet vara otillräcklig. Pojkarnas osynlighet har varit genomgående i hela studien men hur man som socialarbetare kan nå den målgruppen är något som kräver vidare

forskning. Kanske skulle det intersektionella perspektivet vara ett sätt att lyfta dem till ytan då det synliggör deras osynliggörande eller kanske krävs det istället en medvetenhet kring vad ett osynliggörande kan göra för individen? Det här utgör frågor som ytterligare studier med fördel hade kunnat fördjupa sig i.

7. Referenser

Ahrne, Göran & Peter Svensson (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2., uppl. Stockholm: Liber.

Alizadeh, Venus; Lena Törnkvist & Ingrid Hylander (2011). Counselling teenage girls on problems related to the 'protection of family honour' from the perspective of school nurses and counsellors. *Health & Social Care in the Community*. 19(5): 476-484.

Aspers, Patrik (2011). *Etnografiska metoder: att förstå och förklara samtiden*. 2., uppl. Malmö: Liber.

Baianstovu, Rúna Í, Sofia Strid, Hanna Cinthio, Emmie Särnstedt Gramnaes & Jan-Magnus Enelo (2019). Heder och samhälle: Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar. *Working Papers and Reports Social work 17*. Örebro: Örebro University Press.

Begum, Reema, Roxanne Khan, Gayle Brewer & Beth Hall (2020). "They Will Keep Seeing Young Women Murdered by Men. Enough Is Enough-We Have Seen too Many Women Lose Their Lives". Lessons for Professionals Working with Victims of 'Honour' Abuse and Violence Genealogy. Vol 4 (3): 1-12.

Bengtsson, Dennis, Åsa Landberg & Carolina Jernbros (2021). Increased risk of child maltreatment and mental health problems among adolescents with restrictions regarding choice of future partner: Results from a Swedish school-based survey. *Scandinavian Journal of Public Health*. 1-7.

Bergman, Ann & Helén Olsson (2021). From silence to recognition: Swedish social services and the handling of honor-based violence. *European Journal of Social Work*. Routledge.

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3., uppl. Stockholm: Liber.

Butler, Judith (1999). *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*. [New ed.] New York: Routledge.

Christianson, Monica, Åsa Teiler & Carola Eriksson“ (2021). A woman’s honor tumbles down on all of us in the family, but a man’s honor is only his”: young women’s experiences of patriarchal chastity norms. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*. Vol. 16.

Christie, Nils (2001) Det idealiska offret. I: Åkerström, Malin & Sahlin, Ingrid (red.). *Det motspänstiga offret*. Lund: Studentlitteratur.

Eldén, Sara (2020). *Forskningsetik: vägval i samhällsvetenskapliga studier*. 1., uppl. Lund: Studentlitteratur.

Erika Edquist, Erik Cederberg & Anna Tengqvist (2017). *Socialtjänstens arbete med hedersrelaterat våld och förtryck. Kunskap och handlingsberedskap inom socialtjänsten i Uppsala kommun*.

<https://www.lansstyrelsen.se/upsala/tjanster/publikationer/socialtjanstens-arbete-med-hedersrelaterat-vald-och-fortryck---kunskap-och-handlingsberedskap-inom-socialtjansten-i-upsala-kommun.html> (Hämtat 2022-04-20).

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Göran Ahrne (2015) Intervjuer. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2., uppl. Stockholm: Liber.

Gruber, Sabine (2011). Nationella föreställningar och gränser i skolans insatser mot hedersrelaterat våld. *Nordic Studies in Education*. 31(03):149-164.

Grzyb, Magdalena A. (2016). An explanation of honourrelated killings of women in Europe through Bourdieu’s concept of symbolic violence and masculine domination. *Current Sociology*. Vol. 64 (7) 1036–1053.

Hamdan, Inas (2021) Hedersrelaterade problem begränsar förskolebarn. *Sydsvenskan*, den 7 november 2021, Malmö, rapport.

Hine, Benjamin, Elizabeth A. Bates, & Sarah Wallace (2020). I have guys call me and say “I can’t be the victim of domestic abuse.” Exploring the experiences of telephone support male

providers for male victims of domestic violence and abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(7/8): 5594-5625.

Hirdman, Yvonne (1988). Genussystemet: reflexioner kring kvinnors sociala underordning. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*. 1988:3 s. 49-63.

Idriss, Mohammad Mazher (2021). Abused by the Patriarchy: Male Victims, Masculinity, “Honor”- Based Abuse and Forced Marriages. *Journal of Interpersonal Violence*. 1 –28.

Kriminalvården (2020). Forskning och utvärdering inom Kriminalvården.”Heder fanns ju i familjen men vi var inte extrema i det” Intervjustudie med kriminalvårdsklienter med hedersrelaterad våldsbrottslighet. *Kriminalvården Digitaltryck 2020*.

Mattsson, Tina (2015). *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. 2., uppl. Malmö: Gleerups Utbildning.

Nationellt centrum för kvinnofrid (2010). *Hedersrelaterat våld och förtryck: en kunskaps- och forskningsöversikt*. 1., uppl. Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK).

Polisen (2021) Hedersrelaterade brott - fakta om <https://polisen.se/lagar-och-regler/lagar-och-fakta-om-brott/hedersrelaterade-brott/> (Hämtat 2022-04-01).

Regeringskansliet (2017) Regeringens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/02/regeringens-arbete-mot-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/> (Hämtat 2022-04-01).

Rennstam, Jens & David Wästerfors (2015). *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*. 1., uppl. Lund: Studentlitteratur.

Schlytter, Astrid & Devin Rexvid (2016). *Mäns heder: att vara både offer och förövare*. 1., uppl. Lund: Studentlitteratur.

SFS 2001:453. Socialtjänstlag

Socialstyrelsen (2021). *Bedömning av hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i nära relationer: stöd till socialtjänst och hälso- och sjukvård*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen (2019) Nära tusen orosanmälningar varje dag till socialtjänsten.

<https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/nara-tusen-orosanmalningar-varje-dag-till-socialtjansten/> (Hämtat 2022-05-19).

UNICEF. Barnkonventionen <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten> (Hämtad 2022-05-09).

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisksamhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Åklagarmyndigheten (u.å) Hedersrelaterad brottslighet

<https://www.aklagare.se/om-brottsligheten/olika-brottstyper/hedersrelaterad-brottslighet/> (Hämtad 2022-04-01).

8. Bilagor

Bilaga 1: Mall att skicka ut till informanter

Hej,

Våra namn är Moa Eriksson och Jannie Somehagen och vi skriver för närvarande vår kandidatuppsats på Socionomprogrammet vid Lunds universitet. Vi gör en studie som syftar till att förstå hur socialarbetare jobbar med barn och ungdomar som befinner sig i en hederskontext med fokus på att förstå hur arbetet skiljer sig mellan flickor och pojkar. Vi är intresserade av deras erfarenheter och upplevelser av att arbeta förebyggande och avhjälpande med hedersrelaterade frågor.

Intervjuerna beräknas ta 30-45 minuter och kommer genomföras digitalt helst vecka 15 eller vecka 16.

Vi söker nu intervjuinformanter som är villiga att dela med sig av sina erfarenheter och upplevelser. Vi ställer inga krav på specialistkunskaper inom ämnet och deltagandet är helt frivilligt.

Deltagande i studien kommer vara anonymt såväl orten som du arbetar på. Vidare kommer alla uppgifter behandlas konfidentiellt.

Är du intresserad av att delta så är du välkommen att kontakta oss snarast möjligt via mail. Vi kommer då att höra av oss för att boka en tid.

Med vänliga hälsningar Moa och Jannie

Bilaga 2: Intervjuguide

Studien syftar till att förstå hur socialsekreterare, som jobbar med pojkar som befinner sig i en hederskontext, resonerar kring sitt arbetssätt. Vi ställer inga krav på någon specialistkunskap inom ämnet.

Har vi tillåtelse att spela in intervjun?

Det är helt frivilligt att delta i studien och ditt deltagande kan avbrytas när som helst om du önskar det. Din identitet samt orten du arbetar på är helt anonymt och alla uppgifter behandlas konfidentiellt. Samtycker du till att delta i studien?

Intervjun är uppdelad i sex teman med några frågor på vardera tema och vi kommer informera dig när vi går vidare till nästa tema.

Bakgrundsfakta kring den intervjuade

- Beskriv din yrkesroll och verksamheten du arbetar inom
- Hur länge har du arbetat inom verksamheten?
- På vilket sätt kommer du i kontakt med de här frågorna?
- Har du någon särskild utbildning inom området?

Hedersrelaterat våld och förtryck

- Hur skulle du beskriva hedersrelaterat våld och förtryck?
- Hur upplever du att hedersrelaterat våld och förtryck skiljer sig eller liknar annan typ av våld och förtryck i ditt arbete?
- Hur upplever du att ett "typiskt" offer av hedersrelaterat våld och förtryck ser ut i verksamheten du arbetar?
- Hur upplever du att en "typisk" förtryckare (gärningsperson) av hedersrelaterat våld och förtryck ser du i verksamheten du arbetar?

Förebyggande arbete och anmälan

- Hur upplever du att det förebyggande arbetet kring pojkar som offer för hedersrelaterat våld och förtryck fungerar?
- Hur upplever du att benägenheten att anmäla hedersrelaterat våld och förtryck relaterat till pojkar som offer respektive förövare?
- Hur upplever du pojkars benägenhet att själva söka hjälp för hedersrelaterat våld och förtryck?

Arbetet med pojkar

- Hur ser arbetet med pojkar som befinner sig i en hederskontext ut?

- Hur ser ni på det framtida arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck relaterat till pojkar?
- Hur upplever du den hjälp som riktas till pojkar som är offer för hedersrelaterat våld och förtryck?
- Hur upplever du den hjälp som riktas till pojkar som är förövare av hedersrelaterat våld och förtryck?

Arbetet med pojkar i jämförelse med flickor

- Vilka former/vilken form av hedersrelaterat våld och förtryck upplever du att flickor utsätts för i jämförelse med pojkar/unga män?
- Hur upplever du att viljan att få hjälp med sin utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck ser ut i jämförelse med flickor?

Kunskapsunderlaget

- Hur är din upplevelse av tillräcklig kunskap om ämnet hedersrelaterat våld och förtryck för att kunna hantera ett sådant arbete när det dyker upp?
- Hur är din upplevelse av stöd för att kunna hantera ärenden i en hederskontext?
- Hur är din upplevelse av aktuella lagar och regler i er verksamhet, relaterat till hedersrelaterat våld och förtryck?
- Finns det något annat du vill tillägga? Har du några frågor?

Då är vi klara med intervjun, tackar för din medverkan.

Vid frågor får du gärna kontakta oss och du är intresserade av att ta del av studien får du jättegärna maila oss. Tack igen!